

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

**Odbor hlavního regulátora a vrchního dohledu sektoru VaK,
Oddělení stížností, kontroly a regulace**

**Zpráva o výkonu kontrolní činnosti nad vlastníky a provozovateli
vodovodů a kanalizací pro veřejnou potřebu v České republice
za rok 2020**

Praha, květen 2021

1	ÚVOD	3
1.1	Hlavní cíle dozoru a regulace plynoucí z kontrolní činnosti.....	3
1.2	Vlastníci a provozovatelé VaK v ČR	3
1.3	Rozvržení kontrol v rámci území ČR	4
1.4	Právní rámec kontrol, dozoru a regulace.....	5
2	KONTROLNÍ ČINNOST	6
2.1	Zaměření kontrol	6
2.2	Vyhodnocení kontrol plnění základních povinností vlastníky VaK.....	7
2.2.1	Vybrané údaje majetkové a provozní evidence (§ 5 odst. 3 ZVK)	7
2.2.2	Smlouvy o provozování uzavřené s provozovateli (§ 8 odst. 2 ZVK).....	7
2.2.3	Písemné dohody vlastníků provozně souvisejících VaK (§ 8 odst. 3 ZVK)	7
2.2.4	Úhrada nákladů na materiál na odbočení a uzávěr vodovodní přípojky (§ 8 odst. 5 ZVK).....	8
2.2.5	Kanalizační řády (§ 14 odst. 3 ZVK).....	8
2.2.6	Reklamační řády (§ 36 odst. 3 písm. g) ZVK)	8
2.2.7	Plány financování obnovy (§ 8 odst. 11 ZVK)	9
2.2.8	Vytváření rezervy finančních prostředků na obnovu vodovodů a kanalizací a doložení dokladů o jejich použití (§ 8 odst. 1 ZVK).....	9
2.2.9	Porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné a dosažené skutečnosti za příslušný kalendářní rok (§ 36 odst. 5 ZVK).....	10
2.3	Vyhodnocení kontrol plnění základních povinností provozovateli VaK	10
2.3.1	Povolení k provozování (§ 6 ZVK) a soulad provozovaného majetku evidovaného podle vybraných údajů z provozní a majetkové evidence s vydanými povoleními	10
2.3.2	Vybrané údaje majetkové a provozní evidence (§ 5 odst. 3 ZVK)	10
2.3.3	Smlouvy o provozování uzavřené s vlastníky (§ 8 odst. 2 ZVK).....	11
2.3.4	Smluvní vztah mezi provozovatelem a odborným zástupcem (§ 6 odst. 11 ZVK).....	11
2.3.5	Kanalizační řády (§ 9 odst. 1 ZVK).....	11
2.3.6	Odběratelské smlouvy o dodávce pitné vody a odvádění odpadních vod (§ 8 odst. 16, resp. odst. 17 ZVK).....	12
2.3.7	Kalkulace ceny pro vodné a stočné (§ 20 odst. 8 ZVK)	13
2.3.8	Reklamační řád (§ 36 odst. 3 písm. g) ZVK)	13
2.4	Ochrana odběratele v zaměření kontrolní činnosti.....	14
2.4.1	Povinné náležitosti odběratelské smlouvy.....	14
2.4.2	Reklamační řád	14
2.4.3	Kalkulace cen pro vodné a stočné	15
2.4.4	Porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné	15
2.4.5	Fakturace vodného a stočného	15
2.5	Shrnutí výsledků kontrol vlastníků VaK.....	15
2.6	Shrnutí výsledků kontrol vlastníků, kteří jsou současně provozovateli VaK	17
2.7	Shrnutí výsledků kontrol provozovatelů VaK.....	19
2.8	Srovnání vlastníků a provozovatelů VaK ze skupiny „Vodárenské společnosti“ a ze skupiny „Města a obce“	21
2.9	Zhodnocení období 2016 – 2020	23
2.9.1	Shrnutí výsledků kontrol vlastníků za období 2016 – 2020.....	25
2.9.2	Shrnutí výsledků kontrol vlastníků, kteří jsou současně provozovateli VaK za období 2016 – 2020.....	26
2.9.3	Shrnutí výsledků kontrol provozovatelů VaK za období 2016 – 2020.....	28

2.9.4	Srovnání vlastníků a provozovatelů VaK podle skupin	30
3	ŘEŠENÍ PODNĚTŮ A JINÝCH PODÁNÍ (TZV. STÍŽNOSTÍ).....	32
3.1	Obsahová charakteristika řešených podnětů a podání.....	32
3.2	Souhrn za období 2016 – 2020	33
3.3	Shrnutí	33
4	DALŠÍ ČINNOSTI V ROCE 2020 SOUVISEJÍCÍ S DOHLEDEM MZE NAD SEKTOREM VAK	34
5	ZÁVĚR.....	36
	SEZNAM ZKRATEK	37

1 ÚVOD

Usnesením vlády ČR č. 86 ze dne 9. 2. 2015 na základě schváleného materiálu „Návrh koncepčního řešení regulace ve vodárenství“ došlo v roce 2015 k úpravě systému regulace oboru vodovodů a kanalizací pro veřejnou potřebu (dále jen „VaK“) v České republice.

Ministerstvo zemědělství (dále jen „MZe“) v souvislosti s plněním výše uvedeného usnesení zřídilo ke dni 15. 3. 2015 v sekci vodního hospodářství nový odbor dozoru a regulace vodárenství. Ke dni 1. 3. 2019 došlo ke změně názvu, který nyní zní „odbor hlavního regulátora a vrchního dohledu sektoru VaK“. Součástí tohoto odboru je oddělení analytické a benchmarkingu a oddělení stížností, kontroly a regulace, které se v rámci sekce vodního hospodářství podílí na zajištění vrchního dozoru ve smyslu zákona č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů (zákon o vodovodech a kanalizacích), ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „ZVK“). Toto oddělení provádí v rámci regulace oboru vodovodů a kanalizací výkon kontrolní činnosti ve vztahu k povinnostem uloženým vlastníků a provozovatelům VaK právními předpisy, zejména ZVK. Smyslem je zvýšení dohledu a kontrolní činnosti přímo z pozice MZe, včetně zajištění koordinace regulujících subjektů při vyřizování stížností, námětů a žádostí o informace v rámci široké problematiky VaK.

Cílem předložené zprávy o výkonu kontrolní činnosti nad vlastníky a provozovateli VaK za rok 2020 je posílení informovanosti jak veřejnosti, tak i vlastníků a provozovatelů VaK s cílem udržovat a rozvíjet služby při poskytování dodávek pitné vody a odvádění a čištění odpadních vod na úrovni odpovídající významu těchto služeb.

1.1 Hlavní cíle dozoru a regulace plynoucí z kontrolní činnosti

MZe spatřuje hlavní cíle regulace oboru VaK zejména v následujících klíčových oblastech:

- dohled nad dlouhodobou udržitelností VaK, zejména ve vztahu k plánu financování obnovy a jeho plnění,
- zvýšení transparentnosti regulace cen pro vodné a stočné, včetně posílení spolupráce resortů MZe a Ministerstva financí jako regulátora a kontrolora věcně usměrňovaných cen,
- soustavné zlepšování ochrany odběratelů (spotřebitelů),
- získávání podkladů pro návrhy na úpravu legislativy v oboru VaK a na ochranu odběratelů.

1.2 Vlastníci a provozovatelé VaK v ČR

V ČR existuje více než 7 400 subjektů, které jsou vlastníky infrastruktury VaK. Těmito vlastníky jsou jak samotná města a obce, které mezi vlastníky VaK převažují, tak jejich svazky. Dále

jsou vlastníky VaK soukromé komerční subjekty (právnícké osoby – akciové společnosti či společnosti s ručením omezeným apod.), případně i fyzické osoby. Vlastnická struktura těchto subjektů je i kombinovaná (privátní a veřejná).

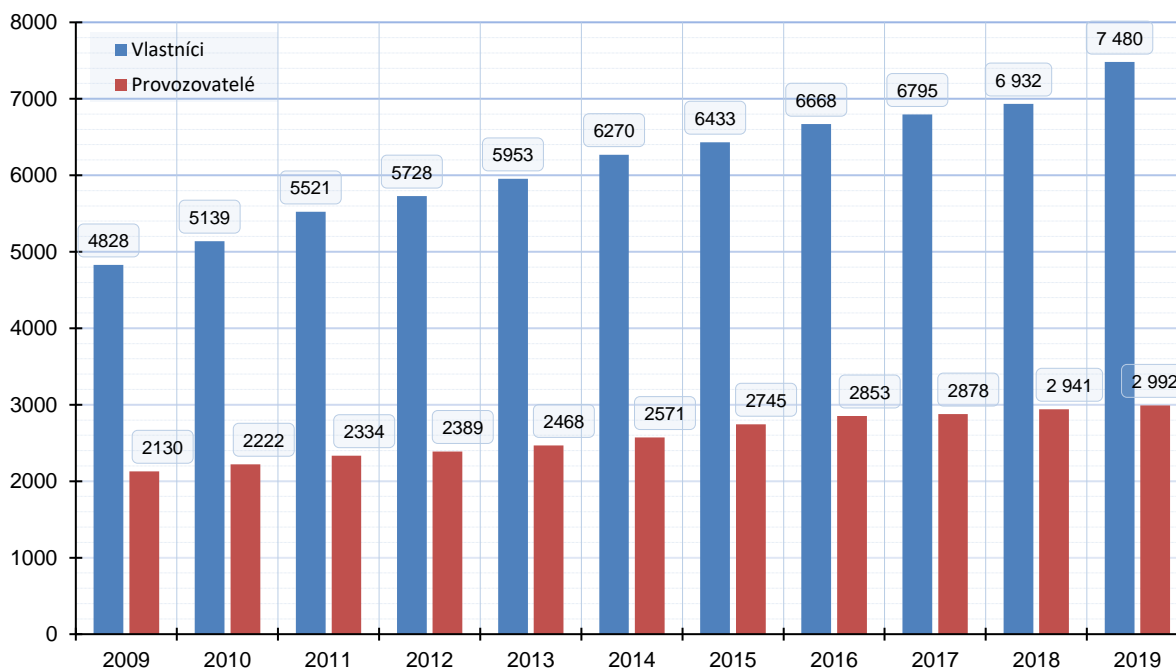
Provozovatelů je v ČR evidováno téměř 3 000. Jedná se o komerční subjekty specializované na provozování VaK, komerční subjekty, pro které není provozování VaK jejich hlavní činností, a rovněž subjekty zcela nebo zčásti vlastněné městy a obcemi. V nezanedbatelné míře si města a obce či jejich svazky provozují VaK samostatně, tj. svým jménem a na vlastní odpovědnost. Počet vlastníků a provozovatelů se každoročně mění. V oboru VaK dochází k velké koncentraci činností u největších provozovatelských a vlastnických subjektů. Například skupina 50 provozovatelů vybraných podle množství fakturované pitné vody konečným odběratelům představuje 88,9 % z celkového množství fakturované vody v ČR. U skupiny 50 největších provozovatelů podle množství odpadní vody vypuštěné do stokové sítě bez vod srážkových, se u těchto provozovatelů jedná o 70,8 % podíl na celkovém množství odváděných odpadních vod. Tyto údaje se vztahují k roku 2019.

Tabulka 1 – Vývoj počtu vlastníků a provozovatelů VaK v ČR v letech 2009 až 2019

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Vlastníci	4 828	5 139	5 521	5 728	5 953	6 270	6 433	6 668	6 795	6 932	7 480
Provozovatelé	2 130	2 222	2 334	2 389	2 468	2 571	2 745	2 853	2 878	2 941	2 992

(Pramen: Ročenky VODOVODY KANALIZACE ČR, *Ekonomika Ceny Informace*)

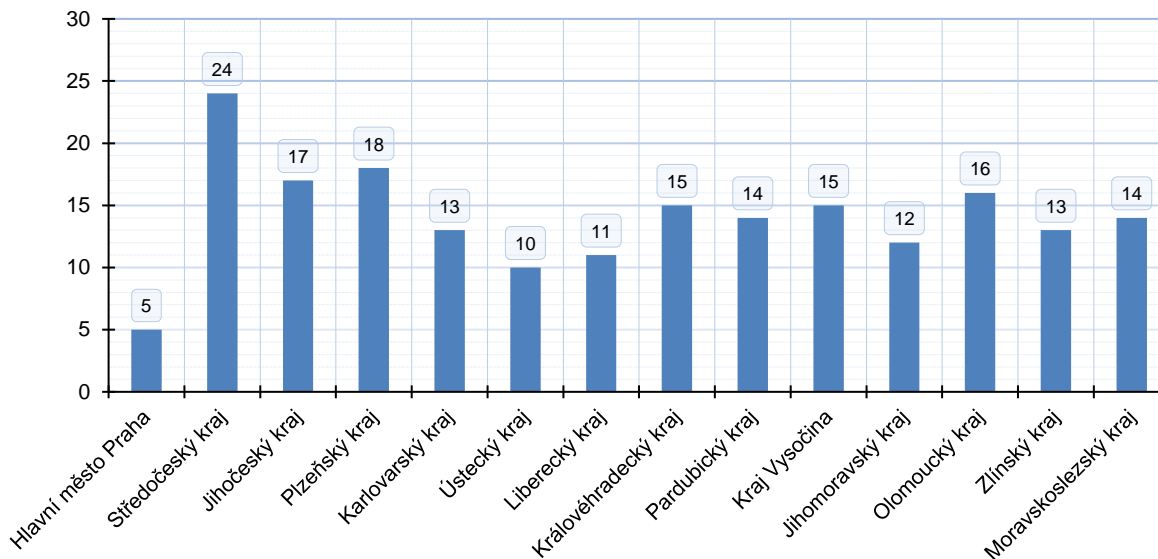
Graf 1 – Vývoj počtu vlastníků a provozovatelů VaK v ČR v letech 2009 až 2019

1.3 Rozvržení kontrol v rámci území ČR

Snahou MZe je provádět kontroly vlastníků i provozovatelů VaK (včetně měst a obcí) v rámci území státu co nejrovnoměrnějším způsobem. Rozvržení kontrol podle krajů znázorňuje následující graf.

Graf 2 – Počty provedených kontrol v období let 2015 – 2020 podle krajů a Hlavním městě Praze

Pozn. každý subjekt je zařazen vždy jen do jednoho kraje podle toho, ve kterém kraji vlastník vlastní, popř. provozovatel provozuje majetek s nejvyšší reprodukční hodnotou.

V letech 2015 až 2020 MZe provedlo celkem 197 kontrol vlastníků a provozovatelů VaK. Tyto kontrolované subjekty pokrývají více než 2,9 milionů odběratelů, což představuje přibližně 29 % trhu vodovodů a kanalizací v ČR.

1.4 Právní rámec kontrol, dozoru a regulace

Kontrolní, dozorová a regulační kompetence MZe vyplývá ze ZVK, konkrétně z § 25 a § 29, a dále je dozorová kompetence MZe obsažena také v § 37 ZVK. Oprávnění související s kontrolní a dozorovou kompetencí jsou uvedena v § 29 odst. 5 a v § 37 ZVK, zejména ve větě druhé.

Ze znění § 25 písm. d) ZVK vyplývá postavení MZe jako ústředního orgánu veřejné správy v oblasti VaK. Současně podle § 29 odst. 2 ZVK je dále v působnosti MZe regulace oboru VaK, ochrana spotřebitelů (odběratelů) a podpora hospodářské soutěže v prostředí přirozeného monopolu oboru VaK vedoucí k uspokojování požadavků na dodávku pitné vody a odvádění a čištění odpadních vod, zajištění dohledu nad zpracováním a plněním plánů financování obnovy VaK a poskytování objektivních informací z oboru VaK veřejnosti.

Podle § 37 odst. 3 ZVK MZe dozírá, jak orgány veřejné správy na úseku VaK, s výjimkou území vojenských újezdů, provádějí ustanovení ZVK a k němu vydaných prováděcích předpisů a jak jsou dodržována rozhodnutí orgánů veřejné správy vydaná podle ZVK.

Právní předpisy, jejichž dodržování oddělení stížností, kontroly a regulace přímo kontroluje, jsou:

- zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška MZe č. 428/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška č. 428/2001 Sb.“).

Po procesní stránce se kontroly řídí následujícími právními předpisy:

- zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Kontrolované subjekty dále využívají řadu metodických pokynů vydaných MZe. Mezi nejčastěji používané můžeme zařadit následující:

- Metodický pokyn č. 10535/2002-6000 Ministerstva zemědělství ČR ze dne 2. května 2002 pro určení optimální velikosti fakturačního vodoměru a profilu vodovodní přípojky,
- Metodický pokyn č. 10532/2002-6000 Ministerstva zemědělství ČR ze dne 31. května 2002 pro plán kontrol jakosti v průběhu výroby pitné vody a plán kontrol míry znečištění odpadních vod,
- Metodický pokyn č. 29192/2002-6000 Ministerstva zemědělství ČR ze dne 11. září 2002 pro zpracování vybraných údajů z majetkové evidence vodovodů a kanalizací,
- Metodický pokyn č. 29193/2002-6000 Ministerstva zemědělství ČR ze dne 11. září 2002 pro zpracování vybraných údajů z provozní evidence vodovodů a kanalizací,
- Metodický pokyn č. 401/2010-15000 Ministerstva zemědělství ČR ze dne 20. ledna 2010 pro orientační ukazatele výpočtu pořizovací (aktualizované) ceny objektů do Vybraných údajů majetkové evidence vodovodů a kanalizací, pro Plány rozvoje vodovodů a kanalizací a pro Plány financování obnovy vodovodů a kanalizací,
- Metodický pokyn č. 44929/2011-15000 Ministerstva zemědělství ČR ze dne 18. srpna 2011 k zajištění jednotného postupu při řešení problematiky vypouštění a čištění odpadních vod s nadstandardním znečištěním v rámci schvalování Kanalizačních řádů podle § 14 odst. 3 zákona č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a § 24 a 25 vyhlášky Ministerstva zemědělství č. 428/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

V roce 2020 MZe vydalo k zajištění jednotného postupu pro zpracování plánu financování obnovy vodovodů a kanalizací metodický pokyn Ministerstva zemědělství č. 9353/2020-15132 pro zpracování a dokládání realizace Plánu financování obnovy vodovodů a kanalizací.

Současně byl v roce 2020 vydán nový metodický pokyn Ministerstva zemědělství č. 14000/2020-15132 pro orientační ukazatele výpočtu pořizovací (aktualizované) ceny objektů do vybraných údajů majetkové evidence vodovodů a kanalizací, pro plány rozvoje vodovodů a kanalizací a pro plány financování obnovy vodovodů a kanalizací. Citovaným metodickým pokynem byl zrušen předchozí metodický pokyn č. 401/2010-15000.

2 KONTROLNÍ ČINNOST

2.1 Zaměření kontrol

Kontrolní činnost se v roce 2020 zaměřila na kontroly plnění základních povinností uložených ZVK vlastníkům a provozovatelům VaK. U tohoto typu kontrol bylo snahou MZe obsáhnout výkonem kontroly celé území státu a nepreferovat žádnou konkrétní oblast nebo kraj. Kontroly byly zaměřeny na zajištění všeobecného dohledu nad vlastnickými i provozovatelskými subjekty bez ohledu na jejich velikost z pohledu hodnoty vlastněného, resp. provozovaného majetku, počtu odběratelů či zvoleného provozního modelu.

Tabulka 2 – Kontroly provedené v roce 2020

Kontrolované subjekty	Počet provedených kontrol
Vlastníci VaK	6
- z toho města a obce	5
Vlastníci a současně provozovatelé VaK	10
- z toho města a obce v modelu samostatného provozování	10
Provozovatelé VaK	4
- z toho provozovatelé v modelu vlastnického provozování	2
Kontroly provedené v roce 2020 CELKEM	20

Kontrolní činnost a zejména pak počet kontrolovaných subjektů byl v roce 2020 nepříznivě ovlivněn epidemiologickou situací v zemi. Kontrolní činnost tak musela být v jarním období a podruhé na podzim na dlouhá období přerušena. Proto je počet kontrolovaných subjektů oproti předchozím rokům přibližně poloviční.

2.2 Vyhodnocení kontrol plnění základních povinností vlastníky VaK

Předmětem těchto kontrol byla zejména následující problematika:

- vybrané údaje majetkové a provozní evidence,
- smlouvy o provozování uzavřené s provozovatelem VaK,
- písemné dohody vlastníků s vlastníky provozně souvisejících VaK,
- úhrada nákladů na materiál na odbočení a uzávěr vodovodní přípojky,
- kanalizační řády,
- reklamační řády,
- plány financování obnovy,
- vytváření rezervy finančních prostředků na obnovu vodovodů a kanalizací a doložení dokladů o jejich použití pro tyto účely dle § 8 odst. 1 ZVK,
- porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné a dosažené skutečnosti včetně souvisejících povinností (uveřejnění, předání MZe).

2.2.1 Vybrané údaje majetkové a provozní evidence (§ 5 odst. 3 ZVK)

Každý vlastník vodovodu, resp. kanalizace je povinen na své náklady vést majetkovou a provozní evidenci svých vodovodů, resp. kanalizací a vybrané údaje z těchto evidencí je povinen každoročně bezplatně předávat místně příslušnému vodoprávnímu úřadu. Jedná se zejména o údaje o lokalizaci předmětného majetku, počtu obyvatel a počtu připojených v daném území, technické údaje o infrastruktuře, ekonomické údaje a údaje o vlastníkově, resp. provozovateli předmětného majetku vodovodu, resp. kanalizace.

Mezi nejčastěji zjišťované chyby patřilo nepředání údajů VÚME a VÚPE příslušnému vodoprávnímu úřadu a chybné stanovení hodnoty majetku, kde namísto výpočtu podle metodického pokynu MZe byla vyplněna účetní hodnota majetku.

2.2.2 Smlouvy o provozování uzavřené s provozovatelem (§ 8 odst. 2 ZVK)

Vlastník vodovodu nebo kanalizace, pokud sám tento majetek neprovozuje, uzavírá smlouvu o provozování vodovodu nebo kanalizace pro veřejnou potřebu s provozovatelem. Jestliže vlastník provozuje vodovod nebo kanalizaci svým jménem a na vlastní odpovědnost, vztahují se na něj všechna práva a povinnosti provozovatele. Vzhledem k tomu, že tato problematika je společná jak pro vlastníka, tak pro provozovatele, je další text uveden v kapitole 2.3.3.

2.2.3 Písemné dohody vlastníků provozně souvisejících VaK (§ 8 odst. 3 ZVK)

Dohoda mezi vlastníky provozně související vodohospodářské infrastruktury upravuje na základě povinností stanovených ZVK vzájemná práva a povinnosti mezi jednotlivými vlastníky vodovodů nebo kanalizací. Cílem je zabezpečení bezproblémového provozu infrastruktury. Dohoda má předcházet případným rozporům mezi vlastníky, které by v krajním případě mohly vést k ohrožení odběratelů při plynulém zásobení pitnou vodou nebo při odvádění odpadních vod. Povinné obsahové náležitosti takové dohody jsou uvedeny v § 8 odst. 15 ZVK. Zjišťované nedostatky se týkaly absence dohody. MZe zjistilo, že jedna ze smluvních stran (zpravidla ta slabší) je v uzavřené dohodě často označována jako odběratel. Toto označení u slabší smluvní strany často navozuje dojem, že požívá podle platné právní úpravy zvýšené ochrany, ačkoliv jsou smluvní strany ve shodném postavení. V těch případech, kdy kontrola konstatuje, že uzavřená dohoda neobsahuje všechny povinné náležitosti, MZe nejčastěji zjišťuje absenci ustanovení o tlakových poměrech, o jakosti předávané pitné vody, o specifikaci nákladů a jejich kontroly, o postupu v odstranění závad,

o vzájemné informovanosti a o řešení sporů. Současně MZe vyzývalo druhou smluvní stranu k poskytnutí součinnosti kontrolovaným subjektům.

Dohody vlastníků provozně souvisejících vodovodů nebo kanalizací uzavřené před 1. 1. 2014 musely být uvedeny do souladu s požadavky na minimální povinné náležitosti těchto dohod v termínu do 1. 1. 2020. Ačkoliv měly subjekty na případné doplnění chybějících náležitostí 6 let, v řadě případů se tak nestalo.

2.2.4 Úhrada nákladů na materiál na odbočení a uzávěr vodovodní přípojky (§ 8 odst. 5 ZVK)

Vlastník vodovodu, popř. provozovatel pokud je k tomu zmocněn, je povinen umožnit připojení na vodovod a zajistit dodávku pitné vody, pokud to umožňují kapacitní a technické možnosti těchto zařízení. Náklady na realizaci vodovodní přípojky na vodovod hradí podle § 8 odst. 5 ZVK osoba, které je umožněno připojení, pouze náklady na materiál a odbočení vodovodní přípojky je povinen uhradit vlastník vodovodu. V řadě případů se MZe v praxi setkává s tím, že část nákladů za odběratele uhradí nad rámec povinností vyplývajících ze ZVK vlastník vodovodu. V roce 2020 MZe ve 3 případech zjistilo, že vlastníci vodovodů postupovali v rozporu s uvedeným ustanovením ZVK, neboť požadovali po odběratelích úhradu nákladů na materiál na odbočení a uzávěr vodovodní přípojky, i když uvedená povinnost nabyla účinnosti již 1. 1. 2014. MZe ve všech případech požadovalo po kontrolovaných subjektech, aby neoprávněně účtované náklady vrátily zpět dotčeným odběratelům.

2.2.5 Kanalizační řády (§ 14 odst. 3 ZVK)

Každý vlastník kanalizace je povinen zajistit zpracování kanalizačního řádu a požádat místně příslušný vodoprávní úřad o jeho schválení. V kanalizačním řádu musí být povinně uvedena řada informací. Těmi nejdůležitějšími jsou např. údaje o vlastníkově a provozovateli kanalizace, identifikační čísla majetkové evidence kanalizace i čistírny odpadních vod, charakteristika území, v němž se kanalizace nachází, popis stokové sítě, mapové podklady, seznam látek, které nelze do kanalizace vypouštět aj. S kanalizačním řádem by se měl ve vlastním zájmu seznámit každý odběratel, který vypouští odpadní vody do kanalizace pro veřejnou potřebu. Kanalizační řád stanovuje povinnosti nejen provozovateli kanalizace, ale i vlastníkům nemovitostí, které jsou připojeny na kanalizaci. Mezi nejdůležitější povinnosti, které kanalizační řád stanovuje odběratelům, patří povinnost zabránit vniknutí závadných látek uvedených v příloze č. 1 zákona č. 254/2001 Sb. (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů, do kanalizace. Kanalizační řád odběratelům stanovuje rovněž povinnost nevypouštět do kanalizace odpadní vody, které byly nadměrně znečištěny. Nadměrné znečištění může být způsobeno např. používáním drtičů zbytků potravin apod.

Nejčastějšími zjišťovanými nedostatky byla úplná absence kanalizačního řádu, popř. chybějící doklady o schválení jednotlivých kanalizačních řádů (resp. tyto kanalizační řády nebyly schváleny příslušným vodoprávním úřadem nebo mu vůbec ke schválení nebyly předloženy).

Kontrolované kanalizační řády také v řadě případů neobsahovaly všechny povinné náležitosti podle vyhlášky č. 428/2001 Sb. Nejčastějšími chybami, které MZe zjistilo, bylo, že kontrolované osoby do kanalizačních řádů neuvedly identifikační čísla majetkové evidence kanalizací, na něž se kanalizační řád vztahuje, nebo údaje o počtu osob připojených na kanalizaci. Přes uvedené skutečnosti byly příslušnými vodoprávními úřady tyto kanalizační řády schváleny. MZe zjistilo i případy, kdy vlastníci kanalizace neprovedli odpovídající aktualizaci kanalizačního řádu, ačkoliv došlo ke změnám, které tuto aktualizaci z podstaty vyžadovaly a současně vodoprávní úřad nerozhodl podle § 14 odst. 4 ZVK o tom, že se upouští od zpracování nového kanalizačního řádu.

2.2.6 Reklamační řády (§ 36 odst. 3 písm. g) ZVK)

Reklamační řád považuje MZe za jeden z důležitých dokumentů, který má význam pro ochranu odběratele v prostředí přirozeného monopolu v oboru VaK. Tento dokument je povinen vlastník, popř. provozovatel vodovodu nebo kanalizace předat obecnímu úřadu, resp. městskému úřadu, v jehož obvodu zajišťuje provozování vodovodu nebo kanalizace. Vzhledem k tomu, že pro většinu kontrolovaných vlastníků vyřizuje reklamace provozovatel, je další text uveden v kapitole 2.3.8.

2.2.7 Plány financování obnovy (§ 8 odst. 11 ZVK)

Plán financování obnovy (dále jen „PFO“) je povinen zpracovat a realizovat každý vlastník vodovodu nebo kanalizace pro infrastrukturní majetek VaK, který má ve svém vlastnictví. Tato povinnost byla uložena vlastníkům novelou ZVK v termínu do konce roku 2008 s výhledem na období nejméně 10 let. PFO obsahuje údaje o majetku vlastníka, a to hodnotu majetku VaK (v reprodukční pořizovací ceně vypočtené dle metodického pokynu MZe), míru opotřebení tohoto majetku v procentech, teoretickou dobu potřebnou pro akumulaci finančních prostředků (čas potřebný k naspoření finančních prostředků na obnovu daného majetku), délku potrubí, finanční prostředky, které budou v daných letech uspořeny na obnovu, a zdroje těchto prostředků, jimiž jsou finanční prostředky získané z vodného a stočného či z pronájmu infrastruktury VaK, nebo případně plánované prostředky z jiných zdrojů, kterými mohou být dotace, zdroje z příjmů obcí, úvěry, půjčky apod.

Nejčastějšími zjištěnými nedostatky je nezpracování PFO či jeho zpracování v rozporu s platnou právní úpravou. MZe u PFO zjistilo ve velké míře absenci údajů o vlastníkově a provozovateli VaK a uvedení míry odpovědnosti za obnovu VaK. Při zpracování PFO v tzv. „stručné formě“ chyběl výčet identifikačních čísel majetkové evidence majetků, (resp. tento výčet byl velmi často chybný), na které se daný PFO vztahuje, byly uváděny hodnoty majetků v reprodukční pořizovací ceně k nesprávnému datu nebo se tyto hodnoty neshodovaly s hodnotami dle VÚME, dále nesouhlasily příslušné délky vodovodních řadů a kanalizačních stok uvedené v PFO s délkami uvedenými ve VÚME. Zjištěny byly také případy, kdy finanční prostředky potřebné na obnovu majetku VaK byly podle předloženého PFO generovány z vodného a stočného, ale ve skutečnosti se jednalo o finanční prostředky plánované z jiných zdrojů vlastníka VaK. Další zjištění spočívalo v zahrnutí majetku ve vlastnictví jiného subjektu do PFO.

Význam PFO je podle názoru MZe některými kontrolovanými subjekty podceňován a v případě menších subjektů byla častěji zjišťována úplná absence PFO, resp. jeho povinné aktualizace. Tyto subjekty rovněž častěji generovaly prostředky na obnovu z ostatních zdrojů než z příjmů z vodného a stočného nebo je generovaly s ohledem na opotřebení infrastruktury v nedostatečné míře. Generování nedostatečných prostředků pro obnovu je dále častěji zjišťováno v případě některých obcí, které se snaží udržet cenu pro vodné nebo stočné na co nejnížší úrovni, která ale nepostačuje v řadě případů ani k pokrytí provozních nákladů.

2.2.8 Vytváření rezervy finančních prostředků na obnovu vodovodů a kanalizací a doložení dokladů o jejich použití (§ 8 odst. 1 ZVK)

Při využívání infrastruktury VaK dochází k jejímu postupnému opotřebení a ke zkrácení její životnosti. Zajištění obnovy tohoto majetku je proto základním předpokladem trvalé udržitelnosti infrastruktury VaK a současně předpokladem pro trvalé poskytování služby plynulého zásobení obyvatel pitnou vodou a bezproblémového odvádění a čištění odpadních vod. Každý vlastník vodovodu nebo kanalizace je povinen doložit použití prostředků na financování obnovy infrastruktury VaK. Doklady k realizaci plánu financování obnovy vodovodů nebo kanalizací v jednotlivých letech po jeho zpracování tvoří porovnání podle § 36 odst. 5 ZVK a seznam realizovaných akcí obnovy včetně vynaložených nákladů, popř. doklady k vytváření rezervy finančních prostředků. Proto byly předmětem kontrol prováděných v roce 2020 doklady o použití prostředků, resp. seznamy provedených akcí obnovy majetku VaK. Část kontrolovaných subjektů neměla zpracován PFO. I přes tuto skutečnost některé z těchto subjektů předložily doklady prokazující realizaci obnovy majetku VaK. MZe dále zjistilo, že některé subjekty vytvářejí finanční rezervu ve výši odpovídající PFO, zatímco jiné vytvářejí finanční rezervu nižší nebo naopak jimi uváděným možnostem přizpůsobují výši plánovaných prostředků. Pro vytvářenou rezervu finančních prostředků na obnovu VaK si kontrolované subjekty v ojedinělých případech zřídily samostatný účet (případně podúčet), ale většina subjektů používá pro tyto účely svůj běžný účet.

2.2.9 Porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné a dosažené skutečnosti za příslušný kalendářní rok (§ 36 odst. 5 ZVK)

Vlastník, popřípadě provozovatel, pokud je k tomu vlastníkem zmocněn, je povinen nejpozději do 30. dubna každého kalendářního roku zaslat MZe dokument „porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné a dosažené skutečnosti za předchozí kalendářní rok“ a současně toto porovnání zveřejnit. Rozdíly mezi kalkulací a skutečností vyšší než 5 % musí být zdůvodněny. Největší nedostatky byly zjišťovány především u obcí, které si vodovody i kanalizace provozují svým jménem a na vlastní odpovědnost. V některých případech nedošlo k řádnému zveřejnění porovnání. Porovnání nejčastěji nebylo zveřejněno vůbec nebo po dobu kratší než ukládá ZVK. Nejčastějšími chybami v porovnáních bylo nevysvětlení rozdílů mezi kalkulovanými a skutečnými hodnotami, které byly větší než 5 %, uvádění chybných údajů o hodnotách majetků a uvádění jiné ceny pro vodné, resp. stočné než byla ve skutečnosti odběratelům fakturována.

2.3 Vyhodnocení kontrol plnění základních povinností provozovateli VaK

Předmětem těchto kontrol byla zejména následující problematika:

- povolení k provozování VaK a soulad provozovaného majetku evidovaného podle vybraných údajů z provozní a majetkové evidence s vydanými povoleními,
- smlouvy o provozování uzavřené s vlastníky VaK,
- smluvní vztah mezi provozovatelem a odborným zástupcem,
- kanalizační řády,
- povinné náležitosti vzorové a uzavřené odběratelské smlouvy o dodávce pitné vody a odvádění odpadních vod,
- kalkulace ceny pro vodné a stočné,
- reklamační řády.

2.3.1 Povolení k provozování (§ 6 ZVK) a soulad provozovaného majetku evidovaného podle vybraných údajů z provozní a majetkové evidence s vydanými povoleními

Provozování infrastruktury VaK je vysoce odbornou činností, kterou je možno vykonávat pouze na základě platného povolení k provozování konkrétních majetků VaK vydaného příslušným krajským úřadem. Většina zjištěných nedostatků byla způsobena nesouladem identifikačních čísel majetkové evidence (dále jen „IČME“) uvedených v konkrétních rozhodnutích krajských úřadů a ve vybraných údajích majetkové, resp. provozní evidence. Chyby se vyskytovaly jak v rozhodnutích, tak i ve VÚME, resp. ve vybraných údajích provozní evidence (dále též „VÚPE“). Další zjištění se týkala nepovoleného provozování části infrastruktury VaK. Příčina spočívala v nedostatečně pečlivém zpracování žádosti o povolení provozování, resp. v opomenutí některého provozovaného majetku ve VÚPE, resp. ve VÚME. Nejčastěji se jednalo o nezahrnutí zdrojů pitné vody do VÚME nebo o případy, kdy provozovatel provozoval větší množství jednotlivých lokalit nebo kdy došlo ke změně rozsahu provozovaného majetku. Rovněž byl zjištěn případ, kdy kontrolovaný subjekt provozoval vodovod pro veřejnou potřebu bez povolení k provozování, neboť nebyla dlouhodobě kvůli sporům uzavřena dohoda vlastníků provozně souvisejících majetků VaK, která je nezbytnou podmínkou pro vydání povolení o provozování. K odstranění zjištěných nedostatků byly kontrolovaným subjektům v protokolu o kontrole stanoveny termíny, v nichž měly být nedostatky odstraněny (podání žádosti příslušnému krajskému úřadu o povolení k provozování). Cílem těchto opatření bylo uvedení příslušných rozhodnutí do souladu se skutečností.

2.3.2 Vybrané údaje majetkové a provozní evidence (§ 5 odst. 3 ZVK)

Přestože je každý vlastník vodovodu, resp. kanalizace povinen na své náklady vést majetkovou a provozní evidenci svých vodovodů, resp. kanalizací a vybrané údaje z těchto evidencí je povinen každoročně bezplatně předávat místně příslušnému vodoprávnímu úřadu, tak za většinu vlastníků tuto povinnost plní provozovatel. Podrobnosti o náležitostech

vybraných údajů jsou uvedeny v obdobné kapitole této zprávy týkající se vlastníků vodovodů a kanalizací.

Mezi nejčastěji zjišťované chyby ve VÚME, resp. VÚPE řadíme chyby v kódech katastrálního území (majetek lokalizován na jiném katastrálním území), vodoprávního úřadu a v pořadových číslech majetků vodovodů, resp. kanalizací. Dále je velmi často zjišťováno opomenutí předávání VÚME a VÚPE některých majetků, především se jedná o stavby pro úpravu pitné vody (zejména zdroje pitné vody). Velmi často je také zjišťováno uvádění chybného vlastníka. Tento stav je většinou způsoben prodejem majetku a nezahrnutím této změny při předávání VÚME a VÚPE.

Dále MZe zjistilo případy, kdy byly do databáze VÚME, resp. VÚPE chybně hlášeny kanalizace, které nejsou pro veřejnou potřebu. MZe po kontrolovaných subjektech požadovalo, aby kanalizace, které nejsou pro veřejnou potřebu, nebyly v dalších letech hlášeny do databáze VÚME ani VÚPE.

2.3.3 Smlouvy o provozování uzavřené s vlastníky (§ 8 odst. 2 ZVK)

Vlastník VaK může uzavřít s provozovatelem smlouvu o provozování vodovodu nebo kanalizace. V takovém případě přechází část práv a povinností na provozovatele. Smlouvy uzavřené mezi vlastníky a provozovateli byly předmětem kontroly, protože mají zásadní význam z hlediska jednoznačného vymezení práv a povinností obou smluvních stran a v konečném důsledku pro zajištění odpovídající služby odběratelům. Vzhledem k tomu, že ZVK nestanovuje žádné požadavky na obsah těchto smluv, platí zde pouze obecná pravidla pro smluvní vztahy vyplývající ze zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Tomu odpovídá i různá podrobnost uzavřených smluv. MZe proto zejména sledovalo, zda jsou ze smluv patrné smluvní strany a konkrétní obsah smluvních ujednání (např. rozsah povinností zajišťovaných provozovatelem na základě zmocnění vlastníkem). V ojedinělých případech bylo zjištěno, že vlastník a provozovatel neuzavřeli písemnou smlouvu o provozování. Kontrolované subjekty byly také informovány, že mohou využít doporučené obsahové náležitosti smlouvy o provozování vodovodu nebo kanalizace, která je uveřejněna na internetových stránkách MZe.

2.3.4 Smluvní vztah mezi provozovatelem a odborným zástupcem (§ 6 odst. 11 ZVK)

Každý provozovatel musí mít uzavřený smluvní vztah s odborným zástupcem. Odborný zástupce provozovatele je fyzická osoba, která vzhledem k požadované kvalifikaci je podrobně seznámena mj. s právními předpisy vztahujícími se k problematice VaK. Taková osoba tedy musí být schopna zpracovat, popř. zajistit správné zpracování např. kalkulace ceny pro vodné a stočné, porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné a dosažené skutečnosti, VÚME a VÚPE, plánu financování obnovy apod. Odborný zástupce by měl být rovněž schopen posoudit správné fungování vodovodů a kanalizací a navrhnout případná opatření. MZe zjistilo, že některé kontrolované subjekty neměly uzavřený žádný smluvní vztah s odborným zástupcem. Zde je třeba doplnit, že v některých případech i subjekty, které měly smluvní vztah s odborným zástupcem, vykazovaly při kontrole povinností vyplývajících z právních předpisů přibližně stejný počet zjištěných nedostatků jako subjekty se smluvně nezajištěným odborným zástupcem. Na základě výše uvedených skutečností je zřejmé, že institut odborného zástupce někdy selhává, neboť řada odborných zástupců plní svoji roli pouze formálně. MZe při kontrolách také zjistilo, že řadě kontrolovaných subjektů chybí spolupráce s kvalitním odborným zástupcem buď z důvodu, že jim nenabízejí odpovídající finanční ohodnocení, ale často i z důvodu absence dostatečného počtu odborníků v daném regionu, kteří mohou a chtějí zastávat funkci odborného zástupce pro vlastníky VaK.

Dále MZe v několika případech zjistilo, že kontrolovaná osoba měla uzavřen smluvní vztah s právnickou osobou, ačkoli na základě podmínek uvedených v § 6 odst. 11 ZVK může být odborným zástupcem pouze fyzická osoba.

2.3.5 Kanalizační řády (§ 9 odst. 1 ZVK)

Schváleným kanalizačním řádem je povinen se dle ZVK řídit každý provozovatel kanalizace pro veřejnou potřebu. Vzhledem k tomu, že povinnost nechat zpracovat a schválit kanalizační

řád je dle ZVK stanovena vlastníkově kanalizace, je tato problematika podrobněji uvedena v kapitole 2.2.5. „Vyhodnocení kontrol plnění základních povinností vlastníky VaK“. MZe i přesto, že provozovatel nemá žádné nástroje k tomu, aby zajistil zpracování kanalizačních řádů vlastníkem, provádělo kontrolu existence kanalizačních řádů a dokladů o jejich schválení i u provozovatelů, a to především s cílem zefektivnění kontrol, kdy při kontrole většího provozovatele dochází ke kontrole kanalizačních řádů u většího počtu vlastníků kanalizací. Bylo zjištěno, že i provozovatelé, pro něž je provozování kanalizací jedinou činností, neupozorňují vlastníky na neexistenci kanalizačních řádů, ačkoliv si musí být vědomi toho, že zde mohou existovat rizika ohrožení bezpečného a plynulého odvádění odpadních vod. Většina takových provozovatelů na základě výsledků kontroly přistupuje ve spolupráci s vlastníky kanalizací ke zjednáání nápravy. Řada provozovatelů vlastníků kanalizací s jeho vypracováním sama ve vlastním zájmu pomáhá, a to především s ohledem na skutečnost, že provozovatel zajišťováním samotného provozu kanalizace je seznámen se základními parametry kanalizace.

Hlavním smyslem kontroly kanalizačních řádů u provozovatelů zůstává sběr informací o tom, zda provozovatelé mají k dispozici kanalizační řády a zda kontrolují jejich dodržování odběrateli, jak jim ukládá ZVK.

2.3.6 Odběratelské smlouvy o dodávce pitné vody a odvádění odpadních vod (§ 8 odst. 16, resp. odst. 17 ZVK)

ZVK ukládá vlastníkově, resp. zmocněnému provozovateli povinnost uzavírat odběratelské smlouvy s odběrateli. Jedná se o základní úpravu vztahu mezi poskytovatelem a odběratelem služby dodávky pitné vody a odvádění a čištění odpadních vod. Vlastník, resp. zmocněný provozovatel nesmí při uzavírání odběratelské smlouvy jednat v rozporu s dobrými mravy, zejména nesmí odběratele diskriminovat. Smlouvy o dodávce pitné vody musí obsahovat alespoň předmět smlouvy, smluvní strany, vlastníka a provozovatele vodovodu, vlastníka přípojky a připojené stavby nebo pozemku s určením místa, počet trvale připojených osob, stanovení podmínek dodávky, limity dodávaného množství a množství určujícího kapacitu vodoměru nebo profil přípojky, tlakové poměry, ukazatele jakosti, způsob stanovení ceny a jejího vyhlášení, způsob fakturace a plateb, možnost změn a doba platnosti. Smlouvy o odvádění odpadní vody musí mimo jiné obsahovat stanovení podmínek pro odvádění nebo odvádění a čištění odpadní vody (limity množství, způsob stanovení množství, limity znečištění). Ostatní náležitosti jsou obdobné jako u smlouvy o dodávce pitné vody.

Podle zjištění MZe nebyly v odběratelských smlouvách nejčastěji uvedeny informace o vlastníkově přípojce, počtu trvale připojených osob, ukazatelích jakosti (hodnotě obsahu vápníku, hořčíku a dusičnanů), tlakových poměrech, vlastníkově a provozovateli vodovodu, resp. kanalizace a stanovení limitů množství dodávané pitné vody, resp. odvedené odpadní vody.

Ze znění § 19 odst. 6 ZVK dále vyplývá povinnost pro právnické osoby a fyzické osoby podnikající (s výjimkami uvedenými v ZVK) platit za odvádění srážkových vod do jednotné kanalizace pro veřejnou potřebu. Podmínky poskytování této služby jsou rovněž předmětem smluvního vztahu mezi vlastníkem, resp. zmocněným provozovatelem a odběratelem.

Za závažný nedostatek je nutné považovat, pokud kontrolované subjekty poskytují v souvislosti s dodávkou pitné vody a odváděním a čištěním odpadních vod (včetně srážkových) některé služby, které nejsou ošetřeny uzavřenou odběratelskou smlouvou. Častý argument kontrolovaných subjektů, že služba není obsažena ve smlouvě proto, že je poskytována bezplatně, nemá žádnou oporu v ZVK.

Uzavírané „odběratelské“ smlouvy mají velký význam pro ochranu odběratelů. Nejčastějšími nedostatky byly zastaralé vzorové smlouvy neodpovídající současným právním předpisům, resp. odkazující se na neplatné právní předpisy a smlouvy uzavírané již po novele ZVK, které přesto nesplňovaly minimální vyžadované náležitosti podle ZVK. MZe poukazuje i na takové smlouvy, které jsou v rozporu s obecnými zásadami ochrany odběratele.

Někteří provozovatelé, popř. vlastníci kanalizací stanovovali odběratelům dle znění uzavřených odběratelských smluv množství srážkových vod vypouštěných do kanalizace

dle dlouhodobého srážkového úhrnu, ačkoliv již od 1. 4. 2014 musí být toto množství stanovováno dle dlouhodobého srážkového normálu. Uvedené porušení právních předpisů MZe považuje za zvlášť závažné, a to s ohledem na skutečnost, že má přímý vliv na výši finanční částky, kterou musí odběratelé hradit za stočné. MZe kontrolované subjekty informovalo o skutečnosti, že dlouhodobý srážkový normál, podle kterého dnes fakturují odběratelům množství srážkových vod vypuštěných do kanalizace má omezenou platnost. Vždy je nutné požádat Český hydrometeorologický úřad o sdělení dlouhodobého srážkového normálu pro danou oblast na další období.

Z kontrol vzorových a uzavřených odběratelských smluv mimo jiné vyplynulo, že většina subjektů odběratelské smlouvy neaktualizuje, a proto jsou vzorové smlouvy zpravidla totožného znění jako smlouvy uzavřené i před více než 10 lety.

Za velmi závažné je nutno považovat, že část vlastníků, resp. provozovatelů vodovodů a kanalizací v odběratelských smlouvách uvádí výčet situací, za kterých může dojít k přerušení dodávky pitné vody, resp. odvádění odpadních vod, přičemž tento výčet je širší, než výčet, který uvádí ZVK. Smlouvy také často v těchto případech obsahují lhůty pro oznámení přerušení, které jsou kratší než lhůty stanovené v ZVK.

2.3.7 Kalkulace ceny pro vodné a stočné (§ 20 odst. 8 ZVK)

Předmětem kontrol MZe není vlastní výpočet ceny pro vodné a stočné a ani kontrola zahrnutí ekonomicky oprávněných nákladů do této kalkulace. Taková kontrola přísluší finančním orgánům.

Kalkulaci ceny je každoročně povinen provádět vlastník, případně jím zmocněný provozovatel. Přestože se jedná o zásadní dokument mající dopad na všechny odběratele, bylo zjištěno, že některé kontrolované subjekty kalkulaci nezpracovaly. Absence kalkulace byla zjišťována převážně v případě některých obcí. Dalšími zjištěnými nedostatky byla chybná struktura kalkulací, která často neodpovídala požadavkům ZVK a vyhlášky č. 428/2001 Sb. Velmi často kontrolované subjekty chybně zpracovávaly kalkulaci ceny pro vodné, resp. stočné do formuláře určeného pro porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné. Pokud byla kalkulace ceny pro vodné, resp. stočné zpracována ve struktuře podle ZVK, resp. vyhlášky č. 428/2001 Sb., většina kontrolovaných subjektů neoznačila, zda se jedná o odběratelskou kalkulaci, popř. kalkulaci jinou (např. provozovatelskou), a téměř žádný z kontrolovaných subjektů nevyplnil údaje o vlastních a identifikačních číslech provozní evidence vodovodů nebo kanalizací, na které se kalkulace vztahuje.

Dále byly často zjišťovány i nedostatky, které sice nemají vliv na cenu pro vodné a stočné, ale jejichž chybné vyplnění je zřejmé ze souvislostí. Jedná se např. o uvádění předpokládaného množství fakturované pitné, resp. odpadní vody celkem (které zahrnuje všechny zásobované subjekty) a o údaj „z toho domácnosti“, který zahrnuje fyzické osoby, školní zařízení, úřady apod. ve stejné výši, i když je zřejmé, že ve většině případů uvedená čísla nemohou být shodná. Pravidla pro kalkulaci ceny jsou podrobněji upravena v § 35a vyhlášky č. 428/2001 Sb., v němž je současně uložena povinnost dodržovat strukturu kalkulace stanovenou přílohou č. 19 této vyhlášky. Uvedené má zásadní význam pro vyhodnocování činností subjektů VaK v prostředí přirozeného monopolu zejména s ohledem na ochranu odběratele.

V roce 2020 žádný z kontrolovaných subjektů nepředložil kalkulaci ceny pro vodné nebo stočné, která by byla v souladu s přílohou č. 19 vyhlášky č. 428/2001 Sb. V této souvislosti je třeba uvést, že situace ohledně správnosti vyhotovení kalkulace je rok od roku horší. Uvedené zřejmě vychází ze skutečnosti, že v posledních letech došlo opakovaně k úpravě struktury jednotlivých položek ve formuláři kalkulace, což většina subjektů zpracovávajících kalkulace nezaznamenala. Popsané jen potvrzuje skutečnost, že hlavní činností většiny subjektů, které provozují vodovody a kanalizace je jiný obor, a proto dochází k nedostatečnému sledování vývoje platné právní úpravy v oboru vodovodů a kanalizací.

2.3.8 Reklamační řád (§ 36 odst. 3 písm. g) ZVK)

Reklamační řád považuje MZe za jeden z důležitých dokumentů, který má význam pro ochranu odběratele v prostředí přirozeného monopolu v oboru VaK. Tento dokument

je povinen vlastník, popř. provozovatel vodovodu nebo kanalizace předat obecnímu úřadu, v jehož obvodu zajišťuje provoz vodovodu nebo kanalizace. Zjištěným nedostatkem byla skutečnost, že některé kontrolované subjekty reklamační řád nezpracovaly. MZe kontrolovaným subjektům doporučovalo doplnění reklamačního řádu o přehledné a aktuální kontaktní údaje, včetně údajů o tom, kam se může odběratel v případě reklamace obracet, a dále doporučovalo zveřejnění reklamačního řádu způsobem umožňujícím dálkový přístup (na webových stránkách společností nebo obcí). MZe dále požadovalo, aby reklamační řád řešil postup při reklamaci (např. funkčnosti vodoměru) způsobem, který bude srozumitelný odběratelům, a nikoli pouhými odkazy na příslušná ustanovení právních předpisů, bez jejichž podrobného a zdlouhavého studia by odběratel neměl potřebné informace, na které má právo. Přestože se nejedná o porušení ZVK, takový přístup zčásti popírá smysl reklamačního řádu.

Doporučení MZe k doplnění reklamačního řádu vycházelo zejména ze zkušeností, které MZe získalo řešením některých stížností odběratelů. MZe doporučovalo v rámci ochrany odběratele především doplnění ustanovení, které umožňuje odběrateli v souladu se ZVK zvolit si přezkoušení funkčnosti vodoměru na místě instalace.

2.4 Ochrana odběratele v zaměření kontrolní činnosti

Jedním z hlavních cílů MZe je ochrana odběratele jako slabší smluvní strany odběratelských vztahů v prostředí přirozeného monopolu v oblasti poskytování služeb dodávky pitné vody a odvádění a čištění odpadních vod. MZe se při svých kontrolách dodržování ZVK provozovateli a vlastníky vodovodů a kanalizací zaměřilo na základní prvky ochrany odběratele, které jsou uvedeny v následujících kapitolách.

2.4.1 Povinné náležitosti odběratelské smlouvy

MZe při kontrole odběratelských smluv zjistilo, že v řadě případů byly uzavírány odběratelské smlouvy, které neobsahovaly všechny povinné náležitosti dle ZVK (např. vlastníka a provozovatele vodovodu nebo kanalizace, počet trvale připojených osob, vlastníka přípojky a připojené stavby nebo pozemku s určením místa, ukazatele kvality vody, atd.). Dále byly zjištěny nedostatky v odkazech na již neplatnou právní úpravu (např. obchodní zákoník), nezahrnutí změn ZVK a jeho prováděcí vyhlášky v ustanoveních, které podstatným způsobem mění způsob výpočtu částek, které musí odběratel hradit (např. způsob výpočtu množství odváděných srážkových vod).

MZe se dále často především u menších subjektů setkalo s tím, že v odběratelských smlouvách stanovují maximální denní množství odebrané pitné vody, resp. vypuštěné odpadní vody. MZe se v takových případech kontrolovaných subjektů dotázalo, zda mají odběratelé nainstalovány vodoměry, které umožňují dálkově sledovat množství odebrané vody za 24 hodin. Dosud ani jeden subjekt, který do odběratelské smlouvy uvedl hodnotu maximálního denního množství odebrané nebo vypuštěné vody, nebyl schopen plnění tohoto smluvního požadavku podle svého vyjádření zkontrolovat.

Za závažný nedostatek je nutné považovat, pokud kontrolované subjekty poskytují v souvislosti s dodávkou pitné vody a odváděním a čištěním odpadních vod (včetně srážkových) některé služby, které nejsou ošetřeny uzavřenou odběratelskou smlouvou. Podrobnosti jsou uvedeny v kapitole 2.3.6.

2.4.2 Reklamační řád

MZe při kontrole rozsahu a podmínek odpovědnosti za vady, způsobu a místě jejich uplatnění, včetně nároků vyplývajících z této odpovědnosti (tj. reklamačního řádu) zjistilo opakovaně úplnou absenci reklamačního řádu. Ve většině předložených reklamačních řádů nebyl odběratel obeznámen s možností přezkoušení vodoměru na místě instalace. Odběratel je tak krácen na svém právu být informován o všech možnostech, za jakých je možno vodoměr reklamovat. MZe požadovalo v rámci ochrany odběratele do těchto reklamačních řádů toto ustanovení doplnit. Stejně jako některé odběratelské smlouvy, tak i některé reklamační řády obsahovaly odkazy na již neplatnou právní úpravu.

Častým nedostatkem zjišťovaným u kontrolovaných subjektů byla úprava totožných problematik v reklamačním řádu i v odběratelské smlouvě. Nezřídka se stávalo, že konkrétní problematiky byly v uvedených dokumentech upraveny odlišně. MZe kontrolované subjekty upozornilo, že každá problematika by měla být z praktických důvodů obsažena pouze v jednom dokumentu, neboť při případných změnách kontrolované subjekty často upraví konkrétní problematiku pouze v jednom dokumentu. Odběratel potom nemá jistotu, podle které úpravy se bude v případě reklamace postupovat.

2.4.3 Kalkulace cen pro vodné a stočné

MZe při svých kontrolách zjistilo, že část kontrolovaných subjektů nezpracovala kalkulační cen pro vodné a stočné. Všechny předložené kalkulační byly zpracovány v rozporu s vyhláškou č. 428/2001 Sb. Tyto kalkulační byly zpracovány často chybně do formuláře určeného pro porovnání všech položek výpočtu cen pro vodné a stočné.

2.4.4 Porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné

MZe při kontrole porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné zjistilo, že některé subjekty tato porovnání nezpracovaly a tedy ani nezaslaly v souladu s platnou právní úpravou na MZe. Dále MZe zjistilo, že v některých případech subjekty porovnání vyhotovily a zaslaly na MZe, ale nedošlo k jejich zveřejnění.

2.4.5 Fakturace vodného a stočného

Při kontrole fakturace vodného a stočného MZe zjistilo v několika případech porušení platných právních předpisů. Bylo zjištěno, že kontrolovaná osoba stanovovala množství vypouštěných odpadních vod způsobem, který je v rozporu se ZVK (např. paušální částkou na osobu a rok). Odběratelům tedy bylo v těchto případech kontrolovanými subjekty fakturováno stočné způsobem, který nemá oporu v ZVK. MZe rovněž opakovaně zjistilo případy, kdy kontrolované subjekty při fakturaci použily jinou cenu pro vodné nebo stočné, než jakou uvedly v kalkulaci pro daný rok, resp. následně v porovnání. Některé kontrolované subjekty fakturovaly stočné, aniž by měly zpracovanou kalkulaci ceny pro stočné.

2.5 Shrnutí výsledků kontrol vlastníků VaK

V níže uvedeném přehledu jsou ve stručnosti shrnuty nejčastější nedostatky zjišťované při kontrolách provedených v kalendářním roce 2020 z hlediska zásadních povinností vyplývajících ze ZVK vlastníků VaK.

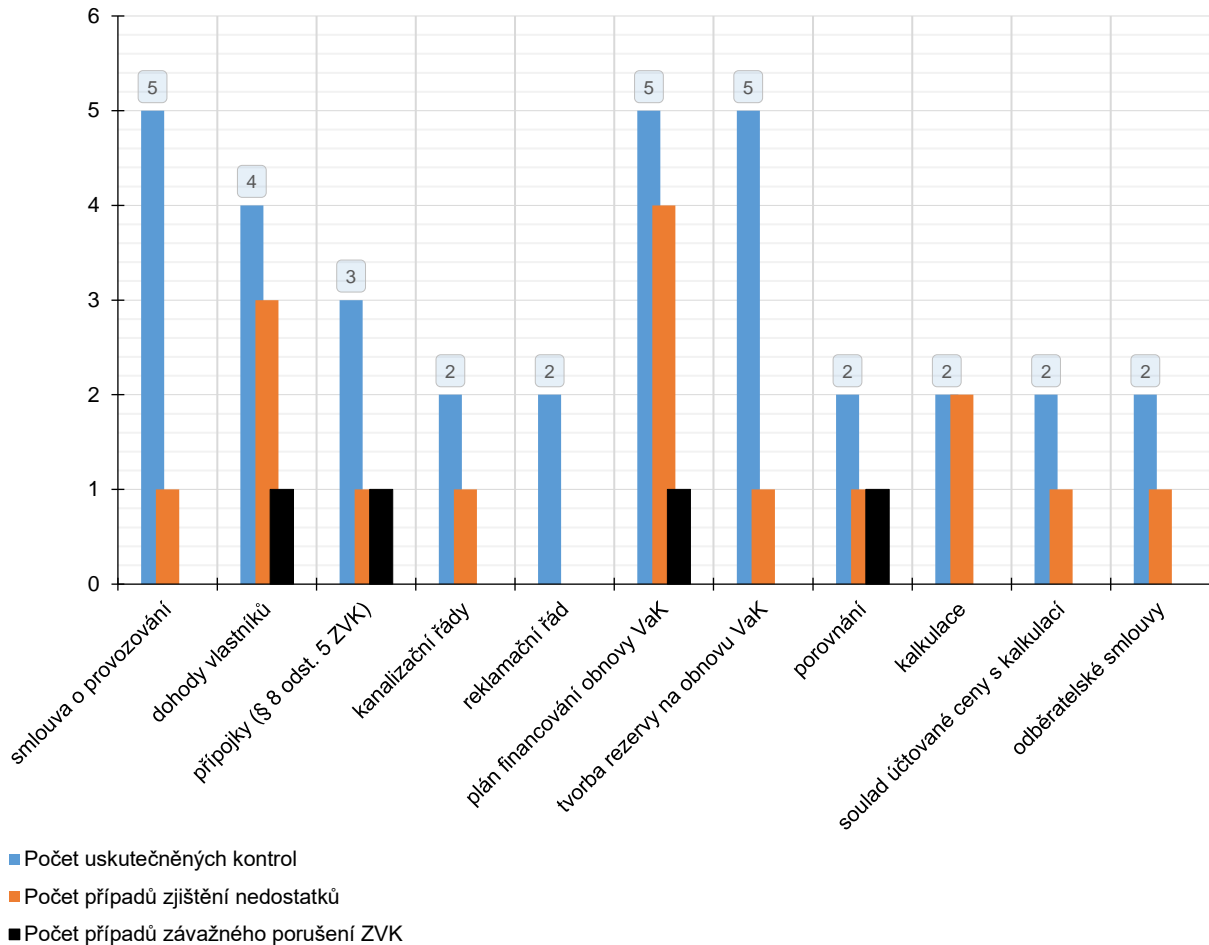
- Vybrané údaje majetkové a provozní evidence VaK:
 - nepředávání vybraných údajů územně příslušnému vodoprávnímu úřadu,
 - předávání chybných údajů.
- Smlouvy o provozování uzavřené s provozovateli VaK:
 - vymezení práv a povinností smluvních stran v rozporu se skutečností.
- Dohody vlastníků provozně souvisejících VaK:
 - absence dohody,
 - absence povinných zákonných náležitostí u dohod uzavřených po 1. 1. 2014.
- Kanalizační řády:
 - absence povinných náležitostí kanalizačního řádu.
- Reklamační řády:
 - pouze odkazy na příslušná ustanovení ZVK.
- Plány financování obnovy:
 - absence zpracovaného plánu financování obnovy,
 - absence povinných náležitostí plánu financování obnovy podle vyhlášky,
 - chybně uvedené reprodukční pořizovací ceny majetku VaK a jejich délky,
 - neuvedení zdroje finančních prostředků na obnovu VaK (vlastní nebo ostatní),
 - plány financování obnovy byly zpracovány i pro majetky, které nebyly ve vlastnictví kontrolovaného subjektu, tedy neodpovídaly údajům o vlastních a míře odpovědnosti za obnovu.

- Porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné a dosažené skutečnosti za příslušný kalendářní rok:
 - nezpracování porovnání,
 - nezpracování porovnání podle požadavků ZVK,
 - nezveřejnění porovnání předepsaným způsobem.
- Kalkulace ceny pro vodné a stočné:
 - absence kalkulace ceny pro vodné a stočné,
 - absence některých povinných údajů v kalkulaci ceny pro vodné a stočné.
- Povinné náležitosti odběratelské smlouvy:
 - absence některých povinných náležitostí stanovených ZVK,
 - uzavírání odběratelských smluv na odvádění a čištění odpadních vod i s obyvateli bydlícími v nemovitostech, které nejsou připojeny na kanalizaci a nejsou tedy ve smyslu ZVK odběrateli,
 - jiné rozpory s ustanoveními ZVK.

Tabulka 3 – Výsledky kontrol vlastníků VaK

Kontrolované povinnosti	Počet uskutečněných kontrol	Počet případů zjištění nedostatků	Počet případů závažného porušení ZVK
smlouva o provozování uzavřená s provozovatelem VaK	5	1	0
dohody vlastníků provozně souvisejících vodovodů nebo kanalizací	4	3	1
úhrada materiálových nákladů za přípojky (§ 8 odst. 5 ZVK)	3	1	1
kanalizační řády	2	1	0
reklamační řád	2	0	0
plán financování obnovy VaK	5	4	1
tvorba rezervy a použití finančních prostředků na obnovu VaK	5	1	0
porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné	2	1	1
kalkulace ceny pro vodné a stočné	2	2	0
soulad ceny účtované odběratelům s příslušnou kalkulací	2	1	0
odběratelské smlouvy	2	1	0

Graf 3 – Výsledky kontrol vlastníků VaK

2.6 Shrnutí výsledků kontrol vlastníků, kteří jsou současně provozovateli VaK

V následujícím přehledu jsou shrnuty nejčastější nedostatky zjišťované při kontrolách provedených v kalendářním roce 2020 z hlediska zásadních povinností vyplývajících ze ZVK vlastníků, kteří jsou současně provozovateli VaK.

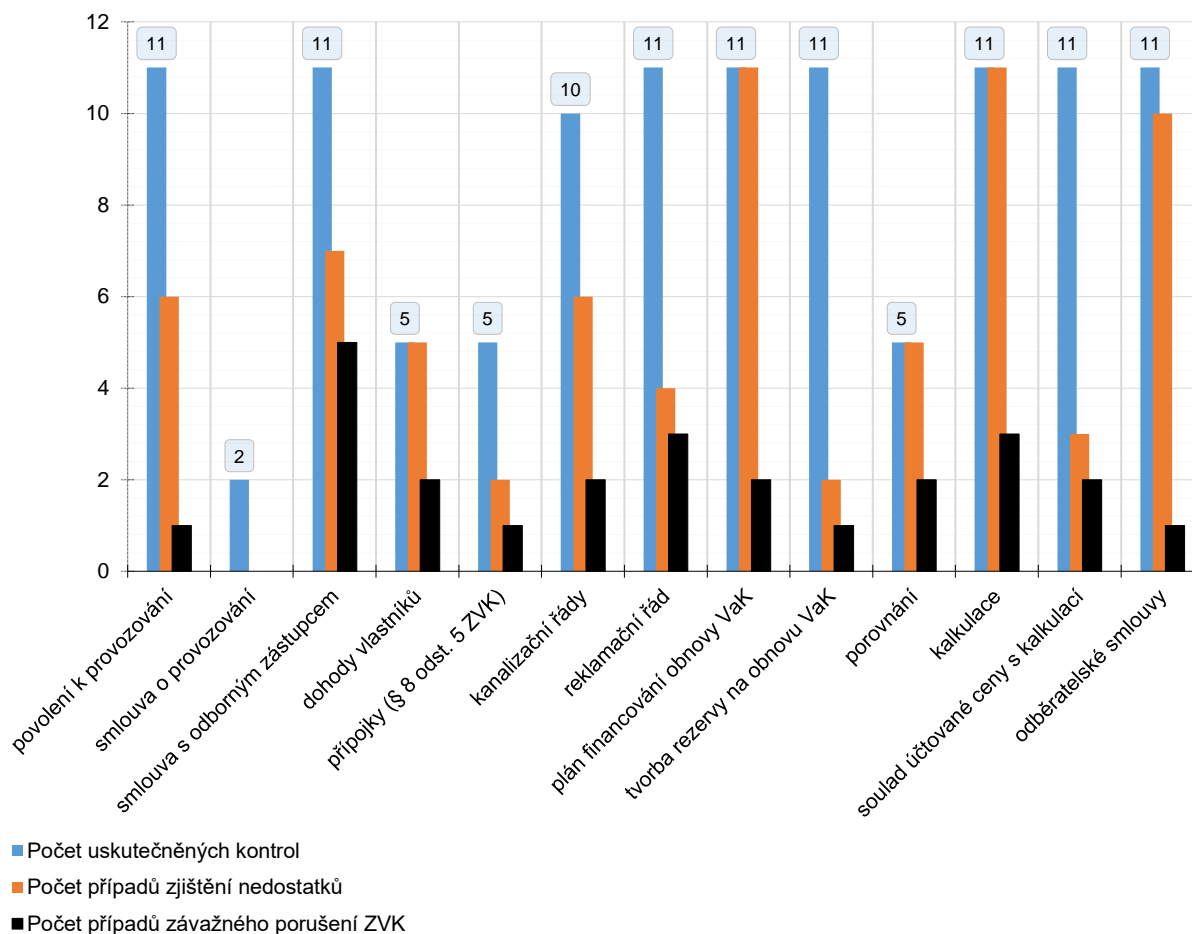
- Vybrané údaje majetkové a provozní evidence:
 - nepředávání vybraných údajů územně příslušnému vodoprávnímu úřadu,
 - předávání chybných údajů.
- Smluvní vztah mezi provozovatelem VaK a odborným zástupcem:
 - absence smluvního vztahu.
- Dohody vlastníků provozně souvisejících VaK:
 - absence dohody,
 - absence povinných zákonných náležitostí u dohod uzavřených po 1. 1. 2014.
- Úhrada nákladů na materiál na odbočení přípojek a uzávěr vodovodní přípojky:
 - neoprávněné účtování nákladů na materiál na odbočení a uzávěr vodovodní přípojky odběratelům.
- Kanalizační řády:
 - absence kanalizačního řádu,
 - absence rozhodnutí o schválení kanalizačního řádu,
 - absence povinných náležitostí kanalizačního řádu,
 - údaje v rozporu se skutečností.
- Reklamační řády:

- absence reklamačního řádu,
- neúplná informace o možnostech reklamace (nejčastěji absence možnosti přezkoušení vodoměru na místě instalace),
- neinformování odběratelů věcně, ale pouze odkazem na příslušný právní předpis,
- odkazy na neplatné právní předpisy.
- Plány financování obnovy:
 - absence zpracovaného plánu financování obnovy,
 - absence povinných náležitostí plánu financování obnovy podle vyhlášky,
 - absence některých majetků VaK v PFO,
 - rozpor mezi hodnotami a délkami majetků VaK ve VÚME a v PFO,
 - chybné zařazení zdrojů finančních prostředků (finanční prostředky pocházející z vodného a stočného byly vykázány jako finanční prostředky ostatní).
- Porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné a dosažené skutečnosti za příslušný kalendářní rok:
 - absence porovnání,
 - nezpracování porovnání podle požadavků ZVK,
 - nezveřejnění porovnání předepsaným způsobem.
- Povolení k provozování a soulad provozovaného majetku s VÚME a VÚPE:
 - absence povolení k provozování,
 - nesoulad údajů v povolení k provozování s údaji ve VÚME a VÚPE.
- Kalkulace ceny pro vodné a stočné:
 - absence kalkulace ceny pro vodné a stočné,
 - kalkulace ceny pro vodné a stočné zpracována v chybné struktuře,
 - absence některých povinných údajů v kalkulaci ceny pro vodné a stočné.
- Odběratelské smlouvy:
 - absence odběratelské smlouvy,
 - absence některých povinných náležitostí stanovených ZVK,
 - rozpory se skutečností,
 - rozpory s ustanoveními ZVK.

Tabulka 4 – Výsledky kontrol vlastníků, kteří jsou současně provozovateli VaK

Kontrolované povinnosti	Počet uskutečněných kontrol	Počet případů zjištění nedostatků	Počet případů závažného porušení ZVK
povolení k provozování a soulad s VÚME a VÚPE	11	6	1
smlouva o provozování	2	0	0
smluvní vztah mezi provozovatelem a odborným zástupcem	11	7	5
dohody vlastníků provozně souvisejících vodovodů nebo kanalizací	5	5	2
úhrada materiálových nákladů za přípojky (§ 8 odst. 5 ZVK)	5	2	1
kanalizační řády	10	6	2
reklamační řád	11	4	3
plán financování obnovy VaK	11	11	2
tvorba rezervy a použití finančních prostředků na obnovu VaK	11	2	1
porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné	5	5	2
kalkulace ceny pro vodné a stočné	11	11	3
soulad ceny účtované odběratelům s příslušnou kalkulací	11	3	2
odběratelské smlouvy	11	10	1

Graf 4 – Výsledky kontrol vlastníků, kteří jsou současně provozovateli VaK

2.7 Shrnutí výsledků kontrol provozovatelů VaK

V následujícím přehledu jsou shrnuty nejčastější nedostatky zjišťované při kontrolách provedených v kalendářním roce 2020 z hlediska zásadních povinností vyplývajících ze ZVK provozovatelům VaK.

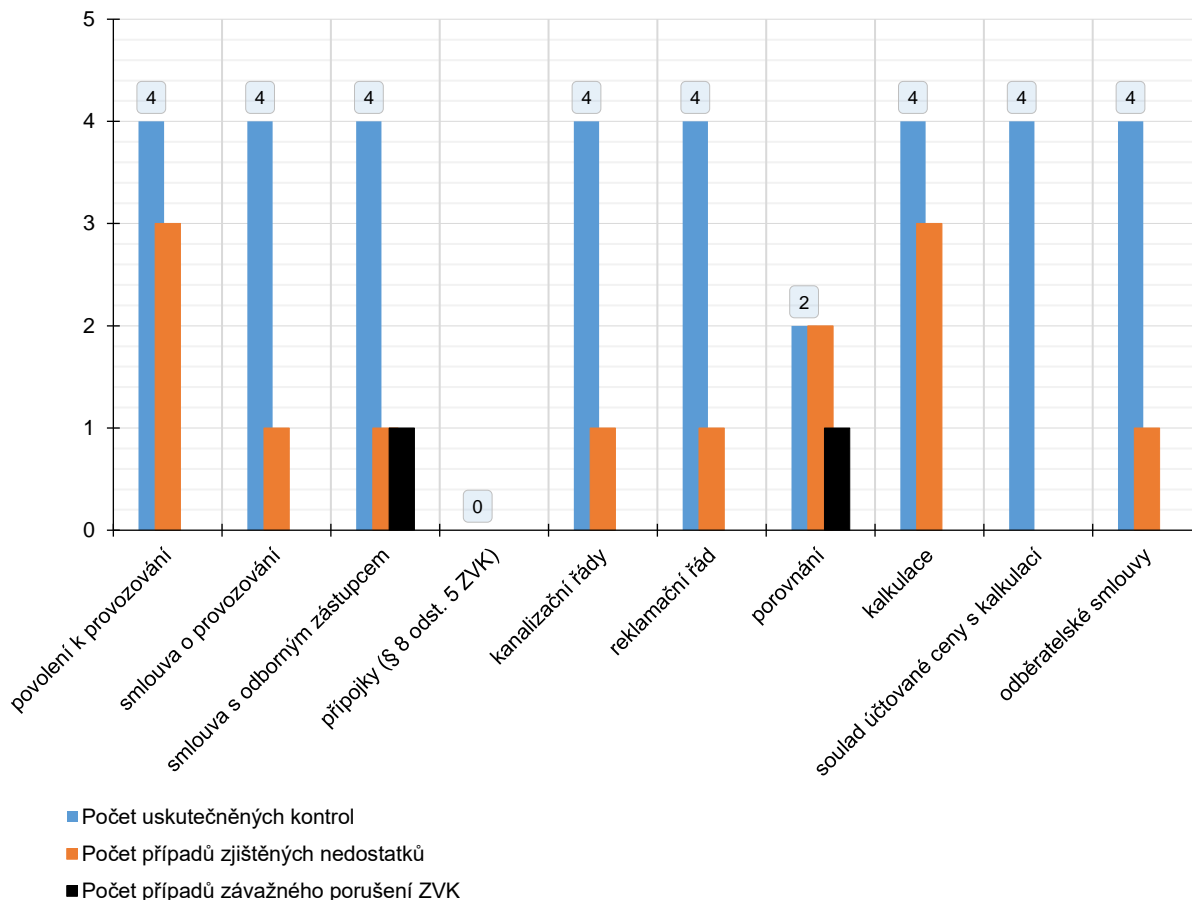
- Vybrané údaje majetkové a provozní evidence VaK:
 - nepředávání vybraných údajů územně příslušnému vodoprávnímu úřadu,
 - předávání chybných údajů.
- Povolení k provozování a soulad provozovaného majetku s VÚME a VÚPE:
 - absence povolení k provozování,
 - nesoulad údajů v povolení k provozování s údaji ve VÚME a VÚPE.
- Smlouvy o provozování uzavřené s vlastníky VaK:
 - absence smluv o provozování.
- Odběratelské smlouvy:
 - absence některých povinných náležitostí stanovených ZVK,
 - absence uvedení některé z poskytovaných služeb v odběratelských smlouvách,
 - obsažena ustanovení, která jsou v rozporu se ZVK.
- Kalkulace ceny pro vodné a stočné:
 - kalkulace ceny pro vodné a stočné zpracována v chybné struktuře,
 - absence některých povinných údajů v kalkulaci ceny pro vodné a stočné.
- Reklamační řády:

- neúplná informace o možnostech reklamace (nejčastěji přezkoušení vodoměru na místě instalace),
- neinformování odběratelů věcně, ale pouze odkazem na příslušný právní předpis.

Tabulka 5 – Výsledky kontrol provozovatelů VaK

Kontrolované povinnosti	Počet uskutečněných kontrol	Počet případů zjištění nedostatků	Počet případů závažného porušení ZVK
povolení k provozování a soulad s VÚME a VÚPE	4	3	0
smlouvy o provozování uzavřené s vlastníky VaK	4	1	0
smluvní vztah mezi provozovatelem a odborným zástupcem	4	1	1
úhrada materiálových nákladů za přípojky (§ 8 odst. 5 ZVK)	0	0	0
kanalizační řády	4	1	0
reklamační řády	4	1	0
porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné	2	2	1
kalkulace ceny pro vodné a stočné	4	3	0
soulad ceny účtované odběratelům s příslušnou kalkulací	4	0	0
odběratelské smlouvy	4	1	0

Graf 5 – Výsledky kontrol provozovatelů VaK

Komentář k tabulkám a grafům uvedeným výše v této kapitole:

Údaje o počtu uskutečněných kontrol, resp. o počtu případů zjištěných nedostatků vyjadřují, kolikrát byla uvedená problematika kontrolována u vlastníků a/nebo provozovatelů VaK bez zohlednění skutečnosti, že u většiny subjektů jedna problematika zahrnovala více dokumentů (např. povolení k provozování bylo u velkých subjektů kontrolováno v řádu desítek dokumentů u každého subjektu).

V kategorii nazvané „Počet případů závažného porušení ZVK“ jsou z kategorie s názvem „Počet případů zjištění nedostatků“ zdůrazněny případy, kdy bylo kontrolou zjištěno zvlášť významné porušení příslušné zákonné povinnosti kontrolovanou osobou (např. úplná absence dokladu, dokumentu nebo smlouvy, porušení ustanovení podle poslední věty § 8 odst. 5 ZVK nebo nevytváření rezervy finančních prostředků na obnovu VaK).

2.8 Srovnání vlastníků a provozovatelů VaK ze skupiny „Vodárenské společnosti“ a ze skupiny „Města a obce“

MZe při svých kontrolách provozovatelů, z nichž někteří jsou současně i vlastníky VaK, zjistilo, že se opakují některé nedostatky, které jsou charakteristické, resp. se vyskytují častěji u subjektů z určitých skupin. Srovnání bylo provedeno mezi dvěma hlavními skupinami, a to mezi skupinou „Vodárenské společnosti“ a skupinou „Města a obce“. Do skupiny „Vodárenské společnosti“ byly zařazeny společnosti, u nichž je provozování VaK jako poskytování služby jedinou nebo výrazně převažující činností. Oproti tomu do skupiny „Města a obce“ byly řazeny

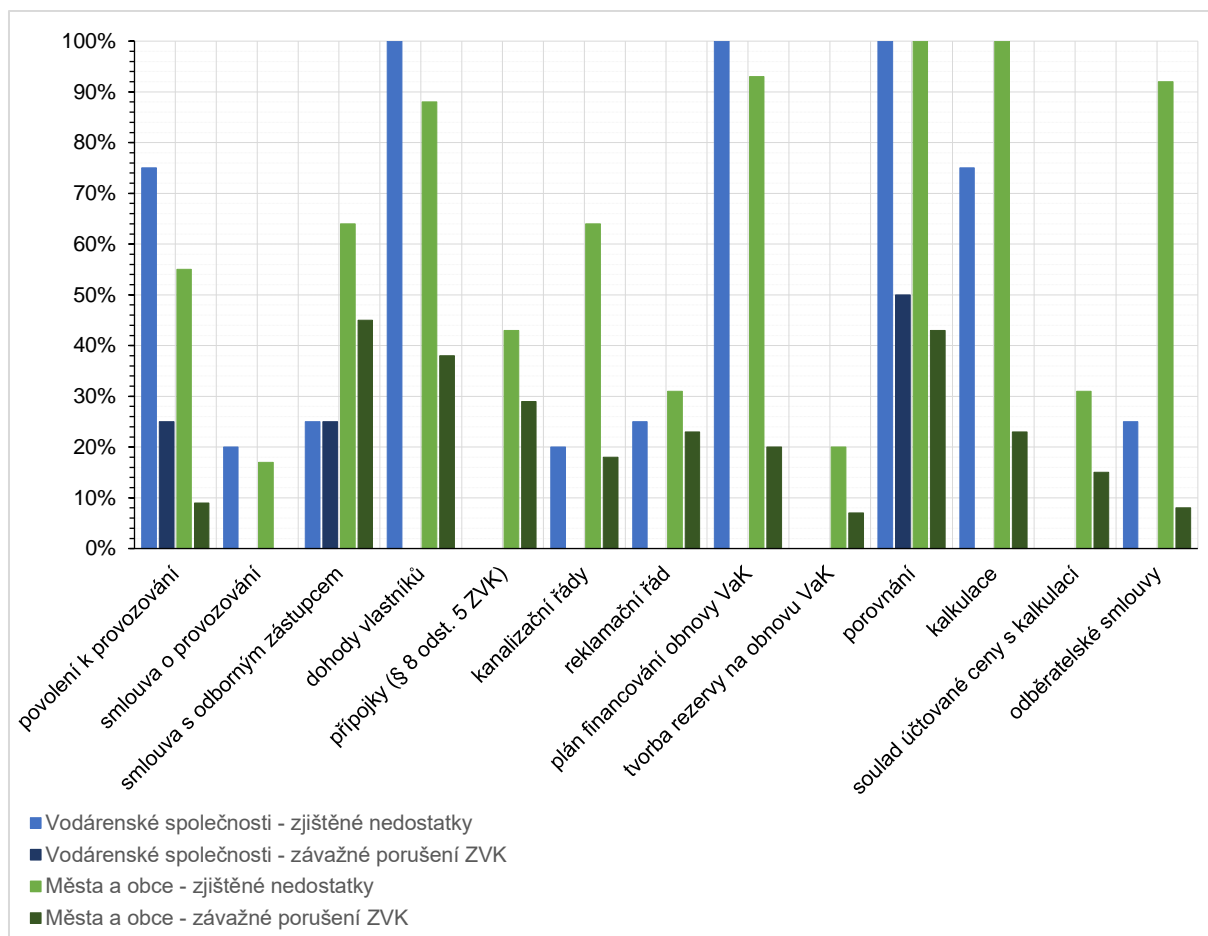
komunální subjekty, pro které není provozování VaK podnikatelskou činností a provoz si zajišťují svým jménem a na vlastní odpovědnost. Ostatní společnosti, nepatřící ani do jedné z výše uvedených skupin, nebyly pro jejich malý počet v daném roce do srovnání zahrnuty.

Tabulka 6 – Srovnání skupin „Vodárenské společnosti“ a „Města a obce“ podle subjektů kontrolovaných MZe v roce 2020 (podle počtu zjištěných nedostatků vyjádřených v %)

Kontrolované povinnosti	Vodárenské společnosti - zjištěné nedostatky	Vodárenské společnosti - závažná porušení ZVK	Města a obce - zjištěné nedostatky	Města a obce – závažná porušení ZVK
povolení k provozování a soulad s VÚME a VÚPE	75 %	25 %	55 %	9 %
smlouvy o provozování	20 %	0 %	17 %	0 %
smluvní vztah mezi provozovatelem a odborným zástupcem	25 %	25 %	64 %	45 %
dohody vlastníků provozně souvisejících vodovodů nebo kanalizací	100 %	0 %	88 %	38 %
úhrada materiálových nákladů za přípojky (§ 8 odst. 5 ZVK)	0 %	0 %	43 %	29 %
kanalizační řády	20 %	0 %	64 %	18 %
reklamační řád	25 %	0 %	31 %	23 %
plány financování obnovy VaK	100 %	0 %	93 %	20 %
tvorba rezervy a použití finančních prostředků na obnovu VaK	0 %	0 %	20 %	7 %
porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné	100 %	50 %	100 %	43 %
kalkulace ceny pro vodné a stočné	75 %	0 %	100 %	23 %
soulad ceny účtované odběratelům s příslušnou kalkulací	0 %	0 %	31 %	15 %
odběratelské smlouvy	25 %	0 %	92 %	8 %
Souhrn za skupinu	38 %	8 %	62 %	20 %

Poznámka: U jednotlivých provozovatelů zahrnutých do výše uvedených skupin není zohledňován jejich provozní model.

Graf 6 – Srovnání skupin „Vodárenské společnosti“ a „Města a obce“ podle subjektů kontrolovaných MZe v roce 2020 (podle počtu zjištěných nedostatků vyjádřených v %)

2.9 Zhodnocení období 2016 – 2020

Nevýhodou vyhodnocení kontrol provedených v období jednoho roku je skutečnost, že i při maximální snaze lze v daném čase vykonat pouze omezený počet kontrol v režimu zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění pozdějších předpisů. Je-li navíc snahou pokrýt kontrolní činností komplexně celý sektor VaK, výsledkem je relativně nižší počet kontrolovaných subjektů (resp. kontrolovaných problematik) v jednotlivých kategoriích nebo skupinách pro vyhodnocení.

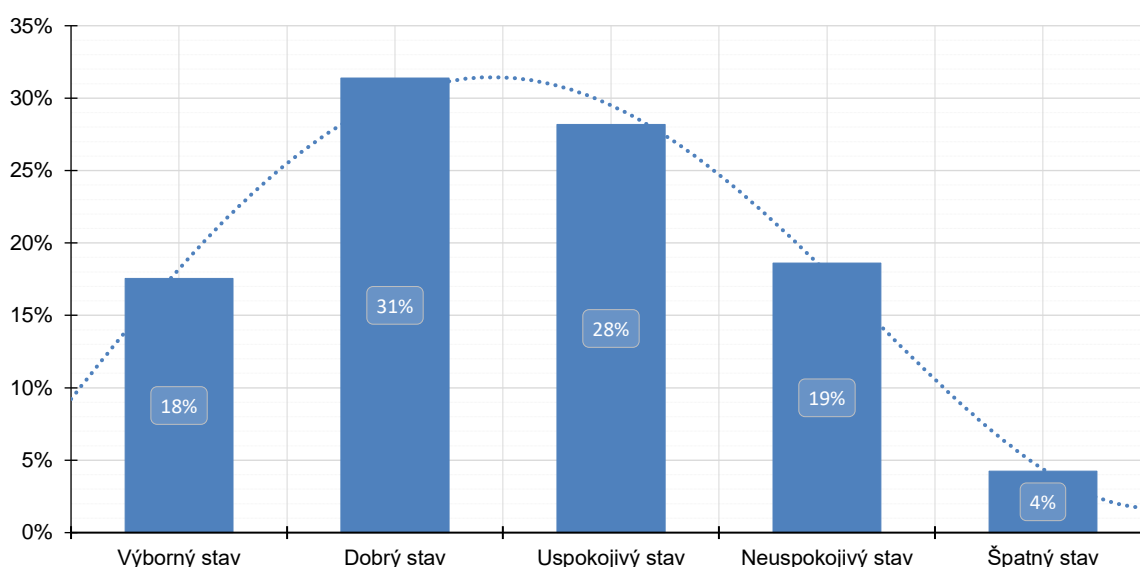
Vzhledem k tomu, že oddělení stížností, kontroly a regulace provádí kontroly ve vztahu k dodržování zákonných povinností vlastníky a provozovateli VaK průběžně již pět let, nabízí se tak příležitost eliminovat výše popsanou nevýhodu shrnutím výsledků kontrol za delší časový úsek, v tomto případě za pětileté období 2016 – 2020, se statisticky relevantnějšími výsledky. Oddělení stížností, kontroly a regulace od počátku roku 2016 do konce roku 2020 provedlo 190 kontrol celkem u 189 subjektů (v případě jednoho subjektu byla vykonána kontrola opakovaně, a to v souvislosti s šetřením podnětu).

Při kontrolách byla zjišťována rozdílná úroveň plnění ZVK vlastníky a provozovateli VaK, od případů, kdy nebyly kontrolou zjištěny žádné nedostatky až po případ neplnění zákonných povinností ve velkém rozsahu. Všechny subjekty kontrolované v období 2016 – 2020 byly pro účely vyhodnocení zařazeny do skupin podle podílu zjištěných nedostatků.

Tabulka 7 – Chybovost subjektů v období 2016 – 2020

Skupina	Výskyt ve skupině	Kumulace
Výborný stav	18 %	18 %
Dobrý stav	31 %	49 %
Uspokojivý stav	28 %	77 %
Neuspokojivý stav	19 %	96 %
Špatný stav	4 %	100 %

Graf 7 – Chybovost subjektů v období 2016 – 2020

Komentář:

Do skupiny nazvané "Výborný stav" jsou zařazeny subjekty, u nichž byly kontrolou zjištěny nedostatky v méně než 20 % kontrolních bodů.

Do skupiny nazvané "Dobrý stav" jsou zařazeny subjekty, u nichž byly kontrolou zjištěny nedostatky ve více než 20 % a v méně než 40 % kontrolních bodů.

Do skupiny nazvané "Uspokojivý stav" jsou zařazeny subjekty, u nichž byly kontrolou zjištěny nedostatky ve více než 40 % a v méně než 60 % kontrolních bodů.

Do skupiny nazvané "Neuspokojivý stav" jsou zařazeny subjekty, u nichž byly kontrolou zjištěny nedostatky ve více než 60 % a v méně než 80 % kontrolních bodů.

Do skupiny nazvané "Špatný stav" jsou zařazeny subjekty, u nichž byly kontrolou zjištěny nedostatky ve více než 80 % kontrolních bodů.

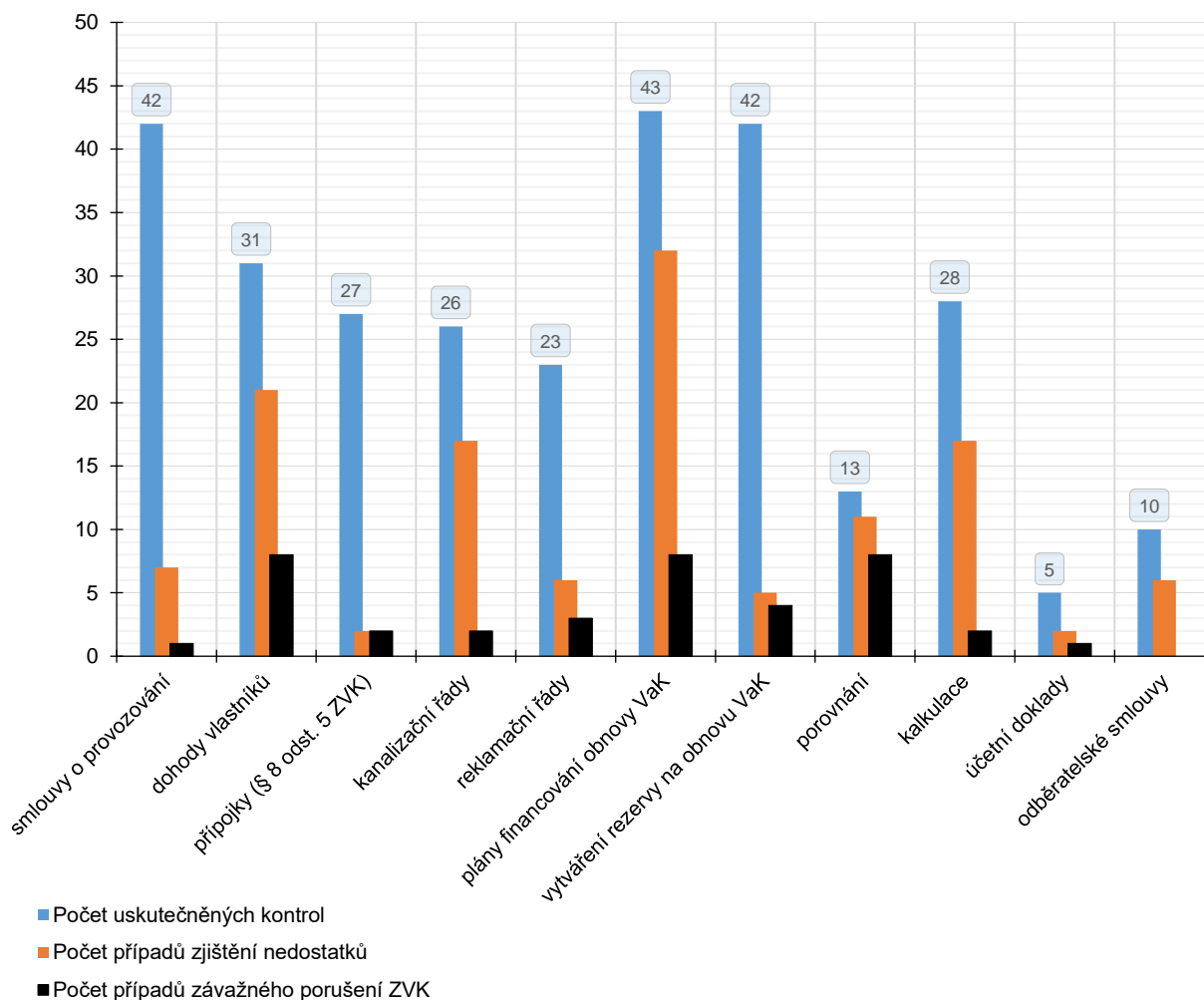
Následující tabulky a grafy jsou zpracovány podle metodiky použité v oddílech 2.5 až 2.8 této zprávy, avšak za období 2016 – 2020.

2.9.1 Shrnutí výsledků kontrol vlastníků za období 2016 – 2020

Tabulka 8 – Výsledky kontrol vlastníků VaK za období 2016 – 2020

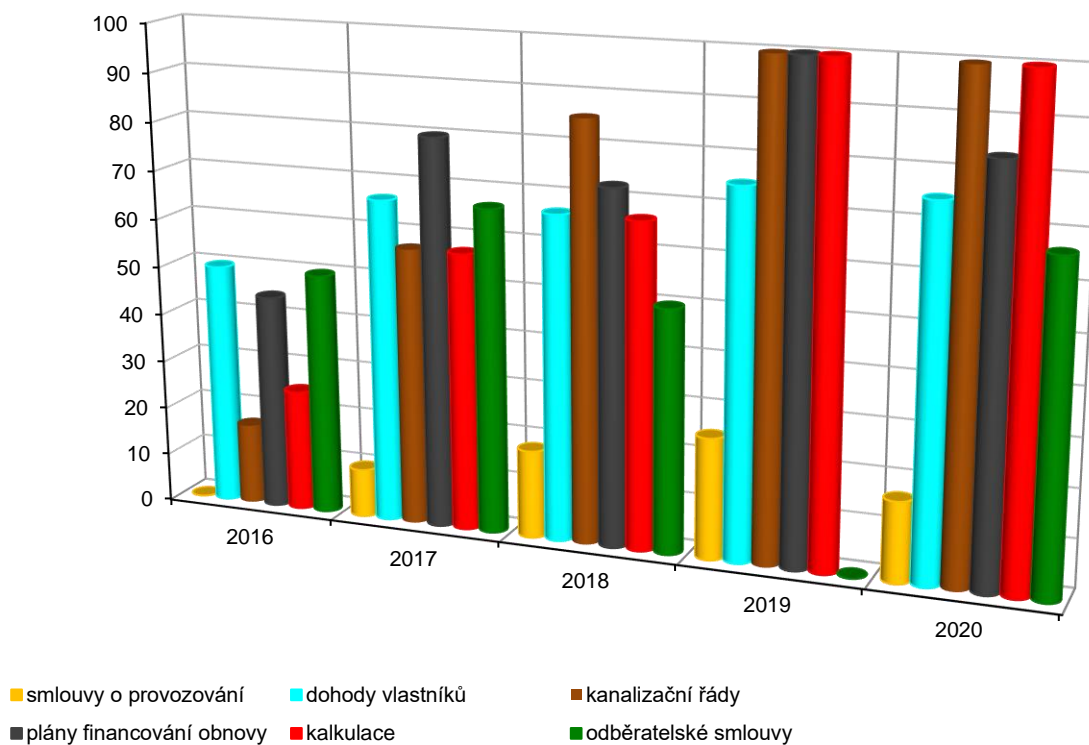
Kontrolované povinnosti	Počet uskutečněných kontrol	Počet případů zjištění nedostatků	Počet případů závažného porušení ZVK
smlouva o provozování uzavřená s provozovatelem VaK	42	7	1
dohody vlastníků provozně souvisejících vodovodů nebo kanalizací	31	21	8
úhrada materiálových nákladů za přípojky (§ 8 odst. 5 ZVK)	27	2	2
kanalizační řády	26	17	2
reklamační řád	23	6	3
plán financování obnovy VaK	43	32	8
tvorba rezervy a použití finančních prostředků na obnovu VaK	42	5	4
porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné	13	11	8
kalkulace ceny pro vodné a stočné	28	17	2
soulad ceny účtované odběratelům s příslušnou kalkulací	5	2	1
odběratelské smlouvy	10	6	0

Graf 8 – Výsledky kontrol vlastníků VaK za období 2016 – 2020

Další graf ukazuje meziroční procentuální vývoj zjištěných pochybení u vybraných problematik. Uvedená data potvrzují, že někteří vlastníci nejsou schopni pružně reagovat na změnu platné právní úpravy, a to ani v případech, kdy jsou stanovena přechodná období v řádu let, popř. subjektu vznikla povinnost aktualizovat předmětné dokumenty, až několik let poté, kdy došlo ke změně předmětné právní úpravy.

Graf 9 – Meziroční výsledek kontrol vlastníků VaK za období 2016 - 2020

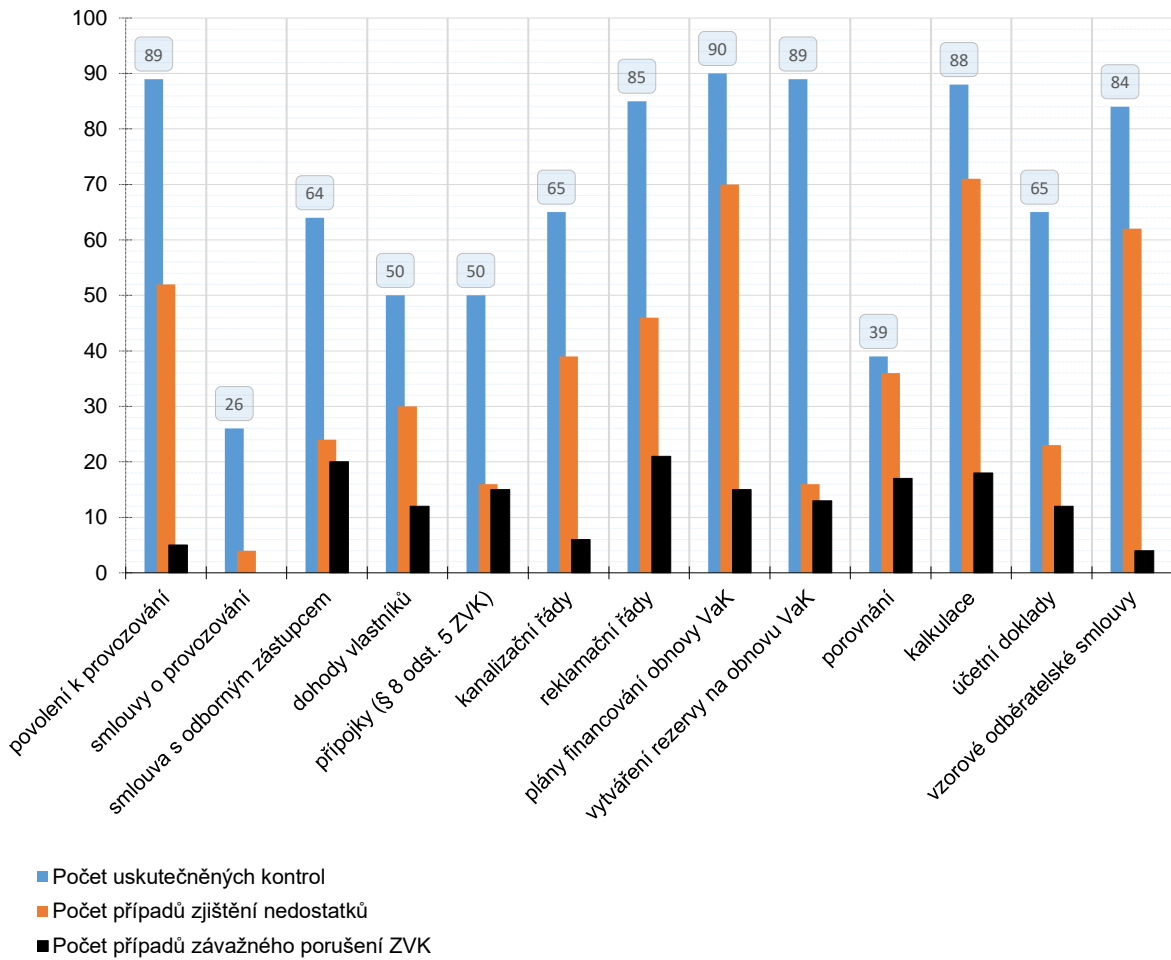
Pozn. v roce 2019 nebyla problematika odběratelských smluv u vlastníků kontrolována.

2.9.2 Shrnutí výsledků kontrol vlastníků, kteří jsou současně provozovateli VaK za období 2016 – 2020

Tabulka 9 – Výsledky kontrol vlastníků, kteří jsou současně provozovateli VaK za období 2016 – 2020

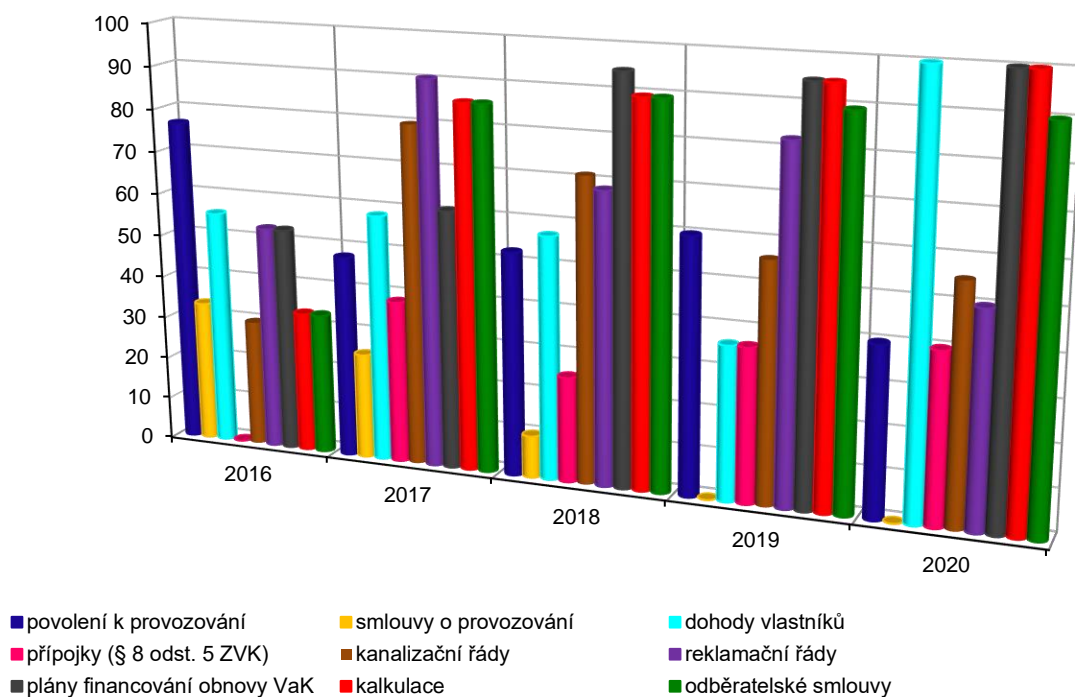
Kontrolované povinnosti	Počet uskutečněných kontrol	Počet případů zjištěných nedostatků	Počet případů závažného porušení ZVK
povolení k provozování a soulad s VÚME a VÚPE	89	52	5
smlouva o provozování	26	4	0
smluvní vztah mezi provozovatelem a odborným zástupcem	64	24	20
dohody vlastníků provozně souvisejících vodovodů nebo kanalizací	50	30	12
úhrada materiálových nákladů za přípojky (§ 8 odst. 5 ZVK)	50	16	15
kanalizační řády	65	39	6
reklamační řád	85	46	21
plán financování obnovy VaK	90	70	15
tvorba rezervy a použití finančních prostředků na obnovu VaK	89	16	13
porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné	39	36	17
kalkulace ceny pro vodné a stočné	88	71	18
soulad ceny účtované odběratelům s příslušnou kalkulací	65	23	12
odběratelské smlouvy	84	62	4

Graf 10 – Výsledky kontrol vlastníků, kteří jsou současně provozovateli VaK za období 2016 – 2020

Další graf ukazuje meziroční procentuální vývoj zjištěných pochybení u vybraných problematik. Z grafu je zřejmé, že u povinností, u kterých došlo v posledních letech ke změně platné právní úpravy, MZe zjišťuje častější pochybení. Pochybení jsou způsobena především pomalou reakcí subjektů na vyvíjející se legislativní prostředí.

Graf 11 – Meziroční výsledky kontrol vlastníků, kteří jsou současně provozovateli VaK za období 2016 - 2020

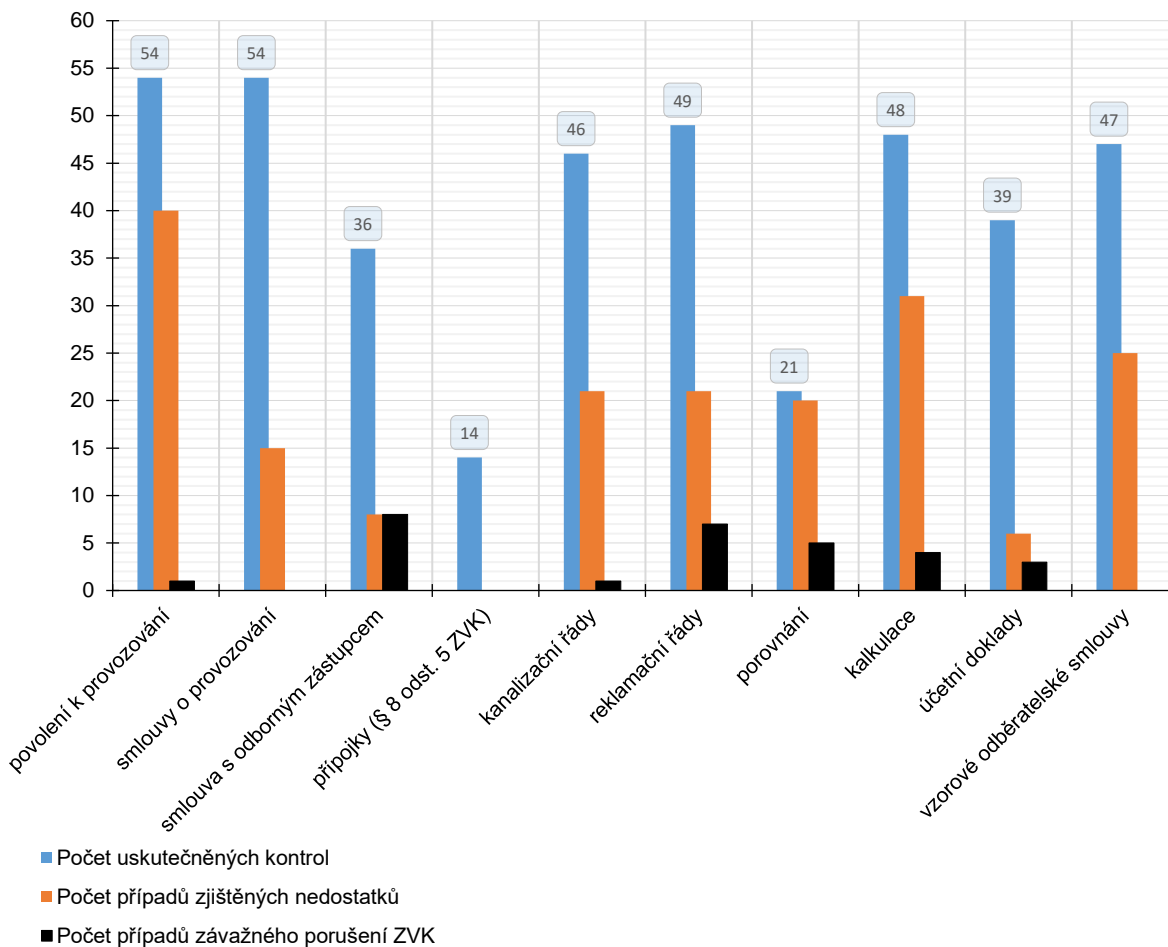

2.9.3 Shrnutí výsledků kontrol provozovatelů VaK za období 2016 – 2020

Tabulka 10 – Výsledky kontrol provozovatelů VaK za období 2016 – 2020

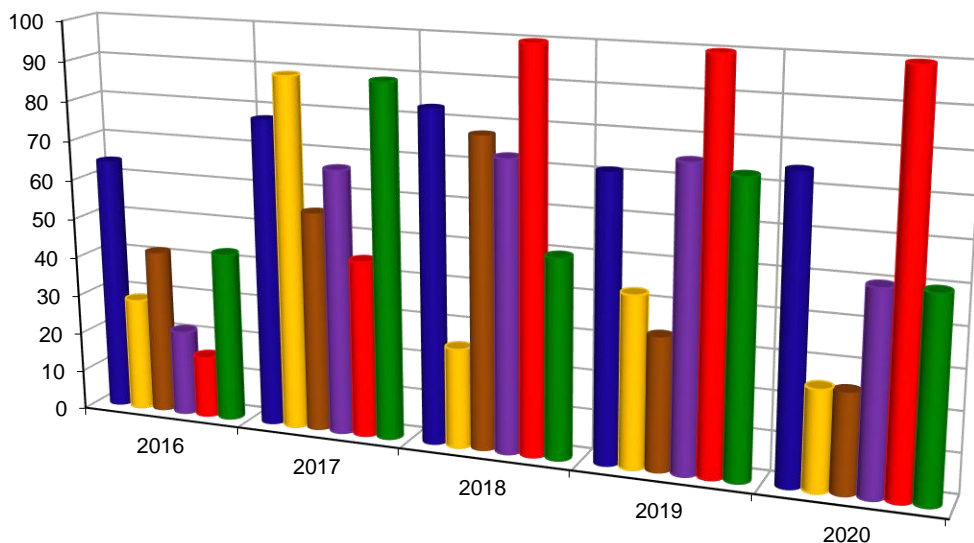
Kontrolované povinnosti	Počet uskutečněných kontrol	Počet případů zjištění nedostatků	Počet případů závažného porušení ZVK
povolení k provozování a soulad s VÚME a VÚPE	54	40	1
smlouvy o provozování uzavřené s vlastníky VaK	54	15	0
smluvní vztah mezi provozovatelem a odborným zástupcem	36	8	8
úhrada materiálových nákladů za přípojky (§ 8 odst. 5 ZVK)	14	0	0
kanalizační řády	46	21	1
reklamační řády	49	21	7
porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné	21	20	5
kalkulace ceny pro vodné a stočné	48	31	4
soulad ceny účtované odběratelům s příslušnou kalkulací	39	6	3
odběratelské smlouvy	47	25	0

Graf 12 – Výsledky kontrol provozovatelů VaK za období 2016 – 2020

Další graf ukazuje procentuální vývoj zjištěných pochybení u vybraných problematik. Z procentuální výše pochybení u jednotlivých problematik je zřejmé, že kontrolované subjekty velmi často neznamenají změny právní úpravy, což poté způsobuje vyšší míru zjištění MZe, jako je tomu např. u kalkulací.

Graf 13 – Meziroční výsledky kontrol provozovatelů VaK za období 2016 - 2020

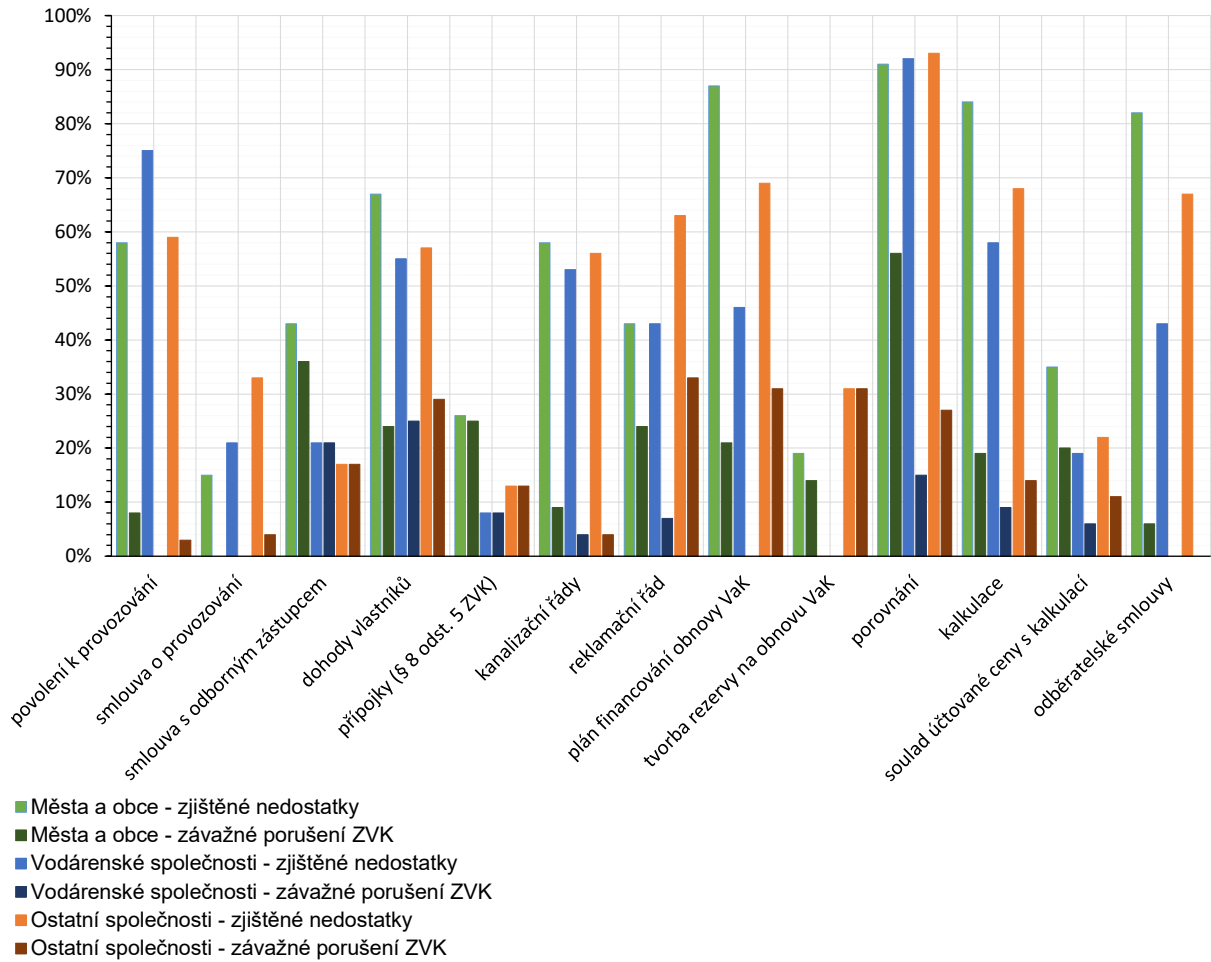
■ povolení k provozování ■ smlouvy o provozování ■ kanalizační řády
■ reklamační řády ■ kalkulace ■ odběratelské smlouvy

2.9.4 Srovnání vlastníků a provozovatelů VaK podle skupin

Tabulka 11 – Srovnání skupin za období 2016 – 2020 (podle počtu zjištěných nedostatků vyjádřených v %)

Kontrolované povinnosti	Města a obce - zjištěné nedostatky	Města a obce - závažná porušení ZVK	Vodárenské společnosti - zjištěné nedostatky	Vodárenské společnosti - závažná porušení ZVK	Ostatní společnosti - zjištěné nedostatky	Ostatní společnosti - závažná porušení ZVK
povolení k provozování	58 %	8 %	75 %	0 %	59 %	3 %
smlouva o provozování	15 %	0 %	21 %	0 %	33 %	4 %
smlouva s odborným zástupcem	43 %	36 %	21 %	21 %	17 %	17 %
dohody vlastníků	67 %	24 %	55 %	25 %	57 %	29 %
přípojky (§ 8 odst. 5 ZVK)	26 %	25 %	8 %	8 %	13 %	13 %
kanalizační řády	58 %	9 %	53 %	4 %	56 %	4 %
reklamační řád	43 %	24 %	43 %	7 %	63 %	33 %
plán financování obnovy VaK	87 %	21 %	46 %	0 %	69 %	31 %
tvorba rezervy na obnovu VaK	19 %	14 %	0 %	0 %	31 %	31 %
porovnání	91 %	56 %	92 %	15 %	93 %	27 %
kalkulace	84 %	19 %	58 %	9 %	68 %	14 %
soulad účtované ceny s kalkulací	35 %	20 %	19 %	6 %	22 %	11 %
odběratelské smlouvy	82 %	6 %	43 %	0 %	67 %	0 %
Souhrn za skupinu	56 %	19 %	41 %	6 %	52 %	14 %

Graf 14 – Srovnání skupin za období 2016 – 2020 (podle počtu zjištěných nedostatků vyjádřených v %)

3 ŘEŠENÍ PODNĚTŮ A JINÝCH PODÁNÍ (TZV. STÍŽNOSTÍ)

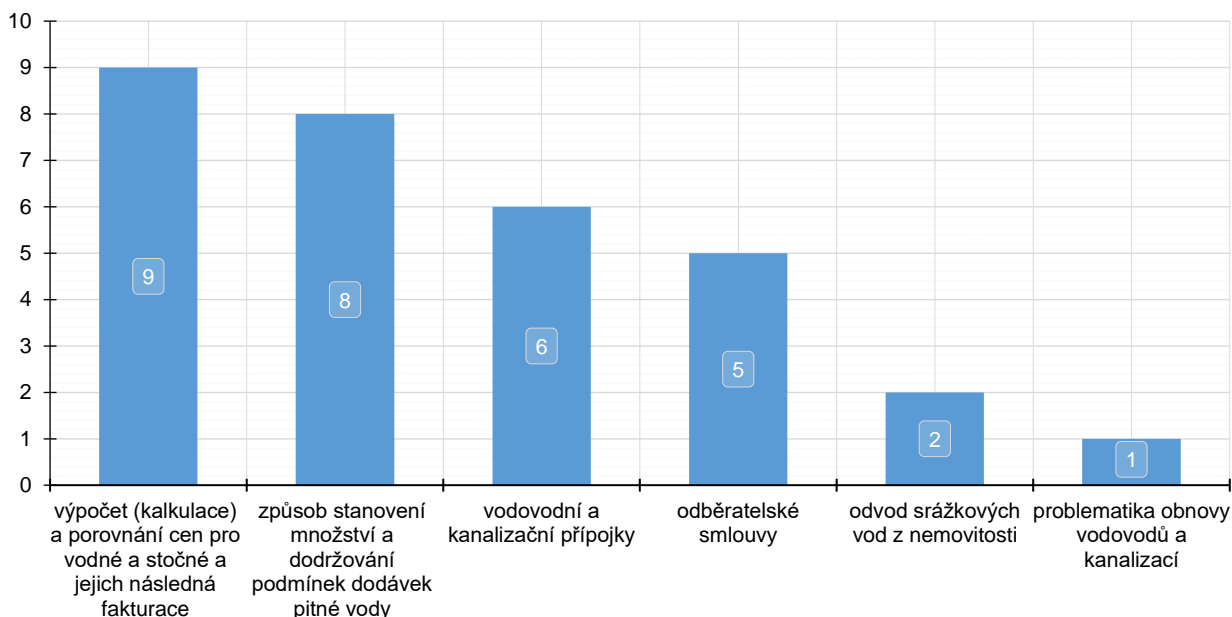
Problematika řešení podnětů a obdobných podání (běžně označovaných za stížnosti) je další významnou činností odboru hlavního regulátora a vrchního dohledu sektoru VaK. Vychází z principů uvedených v úvodu této zprávy a nejdůležitějším smyslem je přispět k vyřešení vzniklých sporů mezi vlastníky nebo provozovateli VaK na jedné straně a odběrateli na straně druhé a dále žádoucí zvýšení ochrany odběratelů.

3.1 Obsahová charakteristika řešených podnětů a podání

V roce 2020 MZe uzavřelo šetřením celkem 31 podnětů a podání (dále jen „podněty“), z nichž 25 podnětů bylo adresováno MZe přímo, 2 podněty byly postoupeny MZe Českou obchodní inspekcí, po jednom podnětu MZe postoupilo Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo vnitra a Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. MZe následně podalo 3 podněty k prošetření věcně a právně příslušným orgánům státní správy - konkrétně Ministerstvu financí, Krajskému úřadu Středočeského kraje, Krajskému úřadu Kraje Vysočina a Městskému úřadu Kolín.

Z 31 uzavřených podnětů MZe bylo 13 podnětů vyhodnoceno jako důvodných a 18 bylo vyhodnoceno jako nedůvodných. V případě podnětů, které byly vyhodnoceny jako důvodné, MZe vyzývalo vlastníky a provozovatele vodovodů a kanalizací, vůči nimž jednotlivé podněty směřovaly, ke zdůvodnění svého postupu a zjednání nápravy podle závěrů, ke kterým dospělo MZe svým šetřením.

Graf 15 – Vyjádření řešených podnětů z hlediska zastoupených jednotlivých tematických okruhů

Nejvíce podnětů, celkem 9, obdrželo MZe k problematice výpočtu (kalkulace) a porovnání cen pro vodné a stočné a následné fakturace vodného a stočného. V doručených podnětech byla hlavně řešena absence kalkulace ceny pro vodné a stočné a chyby ve zpracování porovnání všech položek pro výpočet cen pro vodné a stočné.

MZe dále obdrželo 8 podnětů vztahujících se k problematice způsobu stanovení a dodržování podmínek služby na dodávku pitné vody. Tyto podněty se týkaly například oprávnění přerušit dodávky pitné vody, náhradního zásobování pitnou vodou nebo zajištění plynulého a bezpečného provozování vodovodů.

Celkem 6 podnětů bylo z oblasti odběratelských smluv. V těchto podnětech byla nejvíce řešena problematika uzavření odběratelských smluv a jejich obsah.

MZe též přijalo 6 podnětů týkajících se problematiky vodovodních a kanalizačních přípojek, ve kterých bylo řešeno především vlastnictví přípojky a její následná obnova.

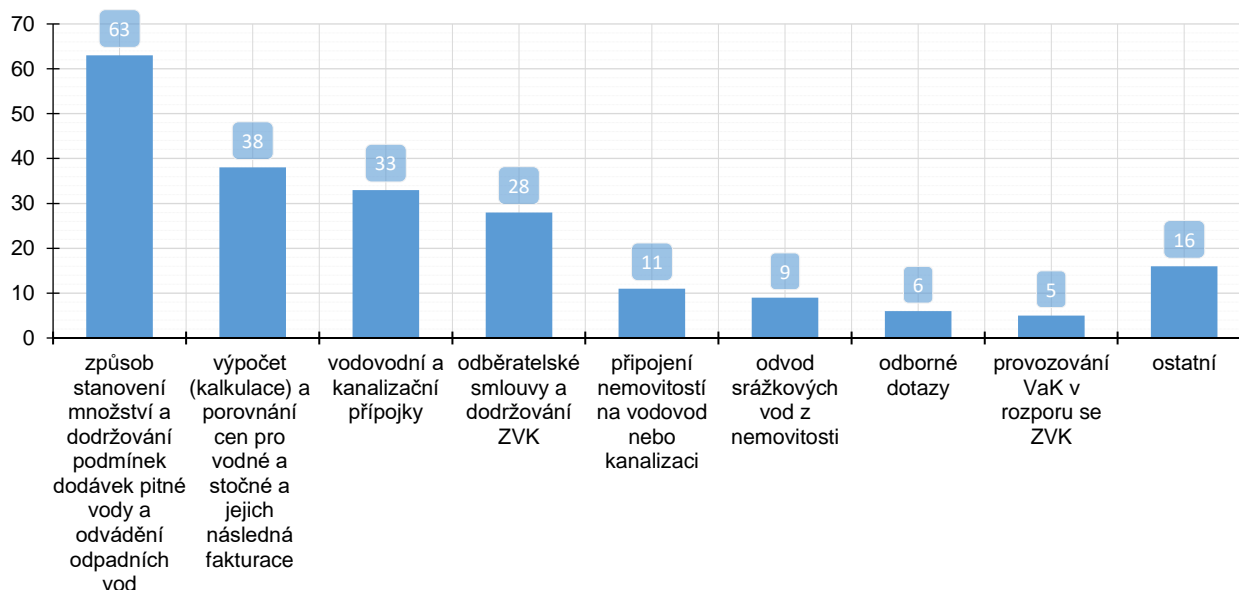
Dále MZe obdrželo 2 podněty k problematice odvodu srážkových vod, které se týkaly stanovení množství odváděných srážkových ploch do kanalizace pro veřejnou potřebu.

3.2 Souhrn za období 2016 – 2020

Za období let 2016 - 2020 MZe šetřilo a uzavřelo celkem 209 podnětů, z nichž bylo MZe vyhodnoceno 85 podnětů jako důvodných a 124 bylo vyhodnoceno jako nedůvodných.

V následující tabulce jsou uvedeny podněty za období let 2016 až 2020 z hlediska tematických okruhů, resp. zastoupení jednotlivých problematik.

Graf 16 – Vyjádření řešených podnětů za pětileté období z hlediska zastoupených tematických okruhů

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že v letech 2016 – 2020 byly nejčastěji zastoupeny tyto tematické okruhy:

- způsob stanovení množství dodané pitné vody či množství vypouštěných odpadních vod pro fakturaci vodného a stočného a dodržování podmínek pitné vody a odvádění odpadních vod,
- výpočet (kalkulace) a porovnání cen pro vodné a stočné a jejich následná fakturace,
- vodovodní a kanalizační přípojky,
- odběratelské smlouvy a dodržování ZVK.

3.3 Shrnutí

Odesilatelé jednotlivých podání se ve svých podnětech nejčastěji potýkali s povinnostmi vlastníka, respektive provozovatele vodovodu nebo kanalizace pro veřejnou potřebu ve smyslu ustanovení § 8 ZVK. Nejčastějšími stěžovanými problematikami jsou očekávatelně otázky měření množství dodávané vody dle § 16 ZVK a otázky související s cenou za poskytované služby dodávky pitné vody a odvádění a čištění odpadních vod. S ohledem na problematiku zastoupené v podáních vyřízených MZe v roce 2020 (podrobnosti jsou uvedeny výše) zohledňovalo MZe při jejich řešení také zákonnou ochranu odběratelů vyjádřenou v ZVK v § 36.

4 DALŠÍ ČINNOSTI V ROCE 2020 SOUVISEJÍCÍ S DOHLEDEM MZe NAD SEKTOREM VaK

Vzhledem k tomu, že nepříznivá epidemiologická situace v ČR v průběhu téměř celého roku 2020 negativně ovlivňovala standardní výkon kontrolní činnosti, vyvíjel v období, kdy nebylo možné provádět kontrolní úkony na místě, odbor hlavního regulátora a vrchního dohledu sektoru VaK další aktivity s cílem přispět ke zlepšení stavu sektoru VaK.

První z větších akcí bylo zahájení kampaně cílící na nalezení možných vlastníků vodovodů nebo kanalizací pro veřejnou potřebu, kteří dlouhodobě nevedou majetkovou a provozní evidenci VaK. Zacílení nebylo jen z důvodu porušování § 5 odst. 1 až 3 ZVK ze strany těchto subjektů, ale i proto, že lze důvodně předpokládat, že takové subjekty neplní rovněž další povinnosti plynoucí ze ZVK.

Byla provedena analýza dat vybraných údajů majetkové a provozní evidence VaK, ze které v prvním kroku vyplynuly subjekty, jejichž kódy katastrálních území se nevyskytují v žádné z výše uvedených evidencí. Výsledky byly v dalším kroku porovnány s veřejně dostupnými údaji o připojení obyvatel k vodovodu nebo kanalizaci. Po prověření jednotlivých případů bylo nakonec vybráno celkem 216 subjektů. Ty budou na počátku následujícího roku postupně vyzývány k vyjádření v dané věci, a v případě, že nedoloží, že prokazatelně nejsou vlastníky vodovodů nebo kanalizací pro veřejnou potřebu, k neprodlenému zjednání nápravy.

Druhou významnou aktivitou zahájenou v roce 2020 byla kampaň zaměřená na vykázané ztráty vody v trubní síti. Na základě analýzy dat z vybraných údajů provozní evidence VaK za kalendářní rok 2019 byly vybrány všechny provozované vodovody (reprezentované příslušným identifikačním číslem provozní evidence), u nichž byly vykázané ztráty vody v trubní síti v nulové výši nebo naopak ztráty vody přesahující určitou hranici (ta byla stanovena na 30 %, což je zhruba dvojnásobek průměrné hodnoty v ČR). Subjekty vedené v evidenci jako provozovatelé těchto vodovodů byly v průběhu listopadu a prosince postupně vyzývány k zaslání vyjádření k důvodům vykázaného stavu.

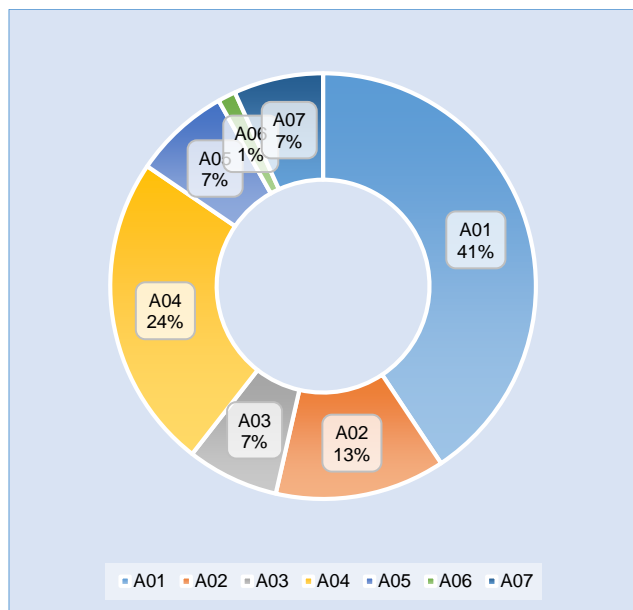
Z výzev doručených celkem 728 subjektům obdrželo MZe prozatím 672 písemných vyjádření, což představuje cca 92 %.

Výsledky průběžného vyhodnocení těchto vyjádření jsou následující (údaje jsou vyhodnoceny k datu zpracování této zprávy):

Tabulka 12 – Oslovené subjekty, které vykazaly ztráty vody v trubní síti v nulové výši

		Výskyt	Podíl
A01	chyba v hlášení VÚPE	239	40,6 %
A02	absence měření nebo porucha vodoměru	76	12,9 %
A03	zjištěné odběry vyšší než dodávky	41	7,0 %
A04	rozdíl mezi zjištěnými dodávkami a odběry zanedbatelný či nulový	141	24,0 %
A05	subjekt ztráty vody nevyhodnotil	43	7,3 %
A06	ostatní	8	1,4 %
A07	subjekt se dosud nevyjádřil	40	6,8 %
	CELKEM:	588	100,0 %

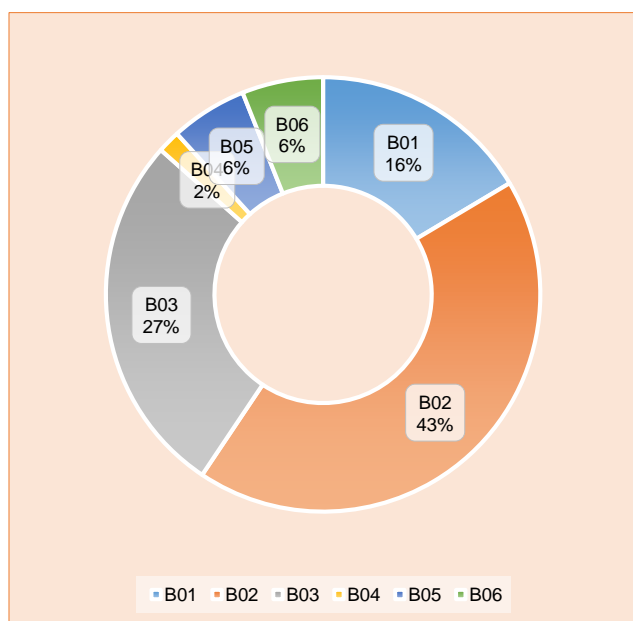
Graf 17 – Oslovené subjekty, které vykázaly ztráty vody v trubní síti v nulové výši

Tabulka 13 – Oslovené subjekty, které vykázaly podíl ztrát vody v trubní síti vyšší než 30 %

		Výskyt	Podíl
B01	chyba v hlášení VÚPE	49	16,4 %
B02	porucha na vodovodu	128	43,0 %
B03	stáří či špatný technický stav vodovodu	81	27,2 %
B04	neoprávněné odběry	5	1,7 %
B05	ostatní	17	5,7 %
B06	subjekt se dosud nevyjádřil	18	6,0 %
CELKEM:		298	100,0 %

Graf 18 – Oslovené subjekty, které vykázaly podíl ztrát vody v trubní síti vyšší než 30 %

Pozn.: Některé subjekty uvedly více důvodů, proto je souhrn výskytů ve všech kategoriích vyšší než počet vyzvaných subjektů.

Z průběžného vyhodnocení je zřejmé, že nejčastější příčinou vykázaných ztrát vody v nulové výši za rok 2019 byla chyba ve VÚPE. Oproti tomu hlavními důvody ztrát vody vyšších než 30 % vykázaných ve VÚPE za kalendářní rok 2019 se ukázaly poruchy na vodovodu spolu se zhoršeným technickým stavem vodovodu.

5 ZÁVĚR

V roce 2020 bylo provedeno celkem 20 kontrol plnění základních povinností uložených ZVK vlastníkům nebo provozovatelům VaK. V 6 případech byla provedena kontrola vlastníků VaK a v dalších 10 případech kontrola vlastníků, kteří byli zároveň provozovateli. Provozovatelé byli v tomto roce kontrolováni ve 4 případech.

Při prováděných kontrolách bylo prioritním cílem MZe v případě zjištěných nedostatků zjednatí nápravy. MZe kontrolovaným subjektům v protokolech o kontrole uložilo opatření k odstranění těchto nedostatků, přičemž stanovilo přiměřené lhůty ke zjednatí nápravy. Je pozitivní, že většina z kontrolovaných subjektů má sama zájem na odstranění zjištěných nedostatků.

Zejména u malých subjektů MZe zjistilo, že jejich odborní zástupci často působí pouze formálně a neposkytují jim odpovídající odbornou pomoc. V takových případech je zřejmý velký zájem těchto subjektů na poskytnutí metodické pomoci ze strany MZe. Je zřejmé, že profesní úroveň odborného zástupce se stejně jako smluvně dohodnutý rozsah jím zajišťovaných činností pro kontrolovaný subjekt významným způsobem projevuje na výsledku kontroly zejména v případě menších společností a obcí, které si zajišťují správu a provoz VaK svým jménem a na vlastní odpovědnost. V těch případech, kdy si například i malá obec smluvně zajistí profesně zdatného odborného zástupce, shledává MZe pouze drobné nedostatky.

Zjišťované nedostatky jsou podrobněji uvedeny v příslušných částech této zprávy. Z opakujících se závažnějších nedostatků lze uvést především:

- absenci nebo chybné zpracování plánu financování obnovy,
- zpracování kalkulace cen pro vodné a stočné v rozporu s vyhláškou č. 428/2001 Sb.,
- nezpracování, popř. zpracování porovnání všech položek výpočtu cen pro vodné a stočné za příslušný kalendářní rok v rozporu s vyhláškou č. 428/2001 Sb.,
- zpracování odběratelských smluv v rozporu s požadavky ZVK,
- nepředávání VÚME, VÚPE příslušným vodoprávním úřadům,
- nesoulad VÚME, VÚPE s vydanými povoleními k provozování,
- nejednoznačné vymezení práv a povinností v uzavřených smlouvách mezi vlastníky a provozovateli VaK,
- absence povolení k provozování nebo jeho neaktuálnost,
- chybně stanovované množství odvedené odpadní vody pro fakturaci stočného,
- absence dohod vlastníků provozně souvisejících vodovodů nebo kanalizací,
- absence, popř. nedostatečné informování odběratelů v reklamačních řádech.

Mezi jednotlivými kontrolovanými subjekty MZe zjistilo významné rozdíly. Především malé subjekty často nestačí sledovat aktuální znění právních předpisů, a proto většina dokumentů, které povinně zpracovávají, nebývá aktualizována.

Zejména u malých a středně velkých obcí je stále upřednostňována nižší cena pro vodné a stočné (pod hodnotou celkových nákladů), což vede často k neúplným nebo účelově zkresleným hodnotám uvedeným v jednotlivých řádcích kalkulace.

V uvedeném roce MZe rovněž vyřídilo 31 podnětů, z nichž bylo 13 vyhodnoceno jako důvodných a 18 jako nedůvodných. V případě podnětů, které byly vyhodnoceny jako důvodné, MZe vyzývalo vlastníky a provozovatele VaK, vůči nimž jednotlivé podněty směřovaly, ke zdůvodnění svého postupu a ke zjednání nápravy podle závěrů, ke kterým dospělo MZe svým šetřením.

Z řešených podnětů vyplývá, že častou příčinou sporů byla nedostatečná komunikace vlastníků vodovodů a kanalizací, resp. jejich provozovatelů (velké vodárenské společnosti nevyjímaje) s odběrateli. MZe při svých šetřeních považuje vlastníky a provozovatele VaK za subjekty, u nichž lze oprávněně očekávat vyšší míru odbornosti a znalostí než u běžných občanů. Přesto tyto subjekty vzniku sporů často nepředcházejí vysvětlováním konkrétní věcné problematiky takovým způsobem, který by byl odběratelům více srozumitelný, a odběratelé bývají často pouze obecně odkazováni na znění platné právní úpravy. Takový postup častěji vede k nepochopení situace a často ke zbytečnému přetrvávání sporů.

SEZNAM ZKRATEK

VaK – vodovody a kanalizace

MZe – Ministerstvo zemědělství

ZVK – zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu

ČR – Česká republika

VÚME – vybrané údaje majetkové evidence

VÚPE – vybrané údaje provozní evidence

PFO – plán financování obnovy

IČME – identifikační číslo majetkové evidence